

راکردن له ئیلحاد بهر هو ئیسلامتی

پرسیار و وهلام

بسم الله والحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه؛ پاشان:

ئهم نامیلکیمه (راکردن له ئیلحاد بهر هو ئیسلامتی).

ئهم نامیلکیمه پرونکردنهمه یهک پشکمش دهکات سهبارت به (سروشتی ئیلحاد) ولایمه جی پرسیار مکانی، وچون ئیلحاد دژی نهقل و فیترته.

ونامیلکیمه همنذیک بهلگه باسدهکات لهسهر بوونی پهرومردگار -سبحانه وتعالی-.

ئیمه خوی گموره دناسین به نهقل، خوی گموره دهفهر مویت:

{أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ} (۳۵) (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ * نایا ئهوانه بهی هیج شتی، هیج هویک، هاتونته کایمه؟! یان هس خویان دروستکارن!)

[سورة الطور : 35].

به بهکار هینانی نهقل و هوکارهکان ؛ سئ نهگهر ههیه چوارهمیان نیه:

یهکهم: خهلیکی پهرومردگاریک -دروستکاریک- دروستیانی نهکردوه (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ * نایا ئهوانه بهی هیج شتی، هیج هویک،

هاتونته کایمه؟! وئهمه مهاله، چون بهی دروستکاریک ؛ دروست بوونی؟

دووم: ئهوهیه ئیمه خومان دروست کردبیت (أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ * یان هس خویان دروستکارن!) وئهمیش مهاله، چون خوم دروست دهکهم؛ پش

ئهوئی دروست بیم؟

بویه هس به نهقل تهنا نهگهری سنیهم دهمیننیهوه که له نایهته پیروز مهکدا نههاتوه چونکه زانراوه، ئهویش ئهوهیه که پهرومردگاریک ئیمه

دروست کردوه.

ئیمه خوی گموره دناسین به نهقل.

وهسرهها ئه زاته مهز نه دناسین به فیترت و سروشتی مروفاپتیمان.

وئیمه به فیترتمان دهنانین که بهکان و سروشت هیج تواناپهکیان نیه لهسهر دروستکردنی گمردون و دروستکردنی بهکتریا و مروف، وناتوان

فهرمانهکانی لاشه مروف بهی شیوه ریک و ورده ریکهین و لهسهر ئهم روالهته جوانه دروستی بکن وناتوان بهدیپنراوهکان بهم وردی

وجوانیه دروست بکن هس له گمردیلهیکمه ههتاوهکو گلههستیرمهکان.

ئهو بتانهی کافرمان دهیانپهرستن، وئهو سروشتهی که مولحد باومری پنیتهی هسردویان پنیوستیان به دروستکاریک به ئهوهی بیانیهنیه بوون.

بویه ئهو بتانه و سروشت هیج رکیفیکیان بهدهست نیه سهبارت بهخویان، چ جای دروستکارهکانی تر، و توانای ئهمیان نیه که هورمونهکان له

لاشهت بهی ناسته سهسور هینره ریک بکن، و توانای ئهمیان نیه کودی بواموی دابنن که نهمیش ملیونهها زانیاریه له نیو هس یهکیک له خانه

زیندووهکان، و توانای ئهمیان نیه هیج شتی بهیننه بوون تهناوت توانای دروست کردن و بهرگری کردنیان نیه لهخویان.

خولقتی نهم جیهانه بهم ههمو شته سهسور هینره وه پهرومردگاریکی مهز نه که زانایه بهتوانایه ودانایه -سبحانه وتعالی-.

پاشان نامیلکیمه باسی گومانهکانی مولحدیهکان دهکات، و همولدانیان بو پوچهکردنهمه یه بلگه نهقلی و فیتربهکانی بوونی پهرومردگار.

لهیغابانگترین همولدانیان دهلن: (گمردون بهرکیهوت دهرکهوتوه)، وئهمیش بههوی ئهوهیه که تیناگن و نازان سهبارت به بنچینهکانی

نهگهرهکان؛ چونکه ریکهوت سودفه- دو مهرجی ههیه که لهیک دانایریت.

ئهانیش: کات وشوین.

بو ریکهوت مهرجه کاتیک ههیت بونهوهی کاریگهری لهسهر رووداوهکان ههیت.

ومهرجه شوینیکی مادی ههیت که سهرهنجامی کاریگهریهکانی تیدا دهرکهوت.

چون بلین ریکهوت -سودفه- کاریگهری ههوه له دروستکردنی گمردون، لهکاتیکدا که گمردون هاته بوون نه کات ههوه و نه شوین، بویه

بیرۆکهی ریکهوت بوونی نیه!

پاشان نامیلکیمه همنذیک بهلگه نهقلی پشان دهکات سهبارت بهپنیوستی بوونی ناین، ومانای ناین برینیه له گرنگی ملکهچبوون بو پهرومردگاری

جیهانیان و گویری ایلکیردن -سبحانه وتعالی-، ملکهچبوون بو الله و گویری ایلکیردن فهرمانهکانی: نهمه ههقیقهتی ناینه.

تو ملکهچیت بو الله، و پهرومردگارت دهپهرستیت که خولقتی و پروزیدری تویه و منتهی زوری ههیه لهسهرت له زوری فمزل و نیعمتهکان

و هیدایهتدان.

پهرستن مافی خوی گمورهیه لهسهر بهندهکانی، چونکه خوی گموره -سبحانه وتعالی- که ئیمه ی دروستکردوه و ژبانی پنیهخشوبین و روری داوین

و هیدایهتی داوین و پهپامبهانی بو نارودین بونهوهی تاقیمان بکنهمه کاممان کردهومان جوانتر و باشتره، کهواته پهستن مافی خوی گمورهیه

لهسهر ئیمه

{الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيُبْلُوَكُمْ أَكْحَسُنَ أَمْ لَا؟ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ} (۲) (الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيُبْلُوَكُمْ أَكْحَسُنَ أَمْ لَا؟ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ

) واته: (هس ئهو خوی مردن و ژبانی بهدیپناوه، تا تاقیمان بکاتمه، کیتان کردهوی چاکتر و پهسندتره، هس ئهویش زاتیکی بالادسته بهسهر بی

باومردان، وه لیخوشبووه بهرانیه ئیمانداران)

[سورة الملك : 2].

پاشان له قوناغیکی تر له نامیلکیمه همنذیک بهلگه باس دهکین لهسهر راستی ئاینی ئیسلام، ورون کردنهمه یه ئه راستیهی که خوی گموره هیج

ناینیک له مروف قبول ناکات مهگهر ئیسلام نهیت، خوی گموره دهفهر مویت:

{وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ} (۸۵) (وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) واته: (و هس کهسینک ناینیکی تر پهرومردگارت جگه له ئیسلام هسگیز لئی قبول ناکریت له قیامهتیشدا له دوارووهکان دهمینت)

[سورة آل عمران: 85].

ناینی ئیسلام ئه ناینیهی که خوی گموره له ریکگی ههمو پیغهمبهراوه نارودویتهی بو خهلیکی.

وسهر مکترین تابهتمندی ئیسلام: مانای ملکهچبوون و تهسلم بوونه بو خوی گموره و پهستن تهنا ئه زاتیه

و ئیسلام کاملترین شهریته رینمونی و ناموزگاری مروف دهکات بو ملکهچبوون تهنا بو الله.

تا که ناینه که بانگهواز دهکات بو بهتاکدانانی الله -توحید الله-، و ئهم توحیدهیه خوی گموره ههمو پیغهمبهراوی پی رهوانه کردوه.

ههمو پیغهمبهراو لهسهر بیروباومری تهوچدن نهگهرچیش شهریتمهکانیان جیاواز بیت.

به‌لام باومرئ که بنیات نراوه له‌سەر ئەگەری خەمبالی هەلە، بەپێچەوانەیی باومرئ ئاینی که بنیات نراوه له‌سەر شتی سەرمتایی فیتری و شتی بێگومان و یەکلایی که بەچاومکانمان دەیانینین و بە بیرکردنەوەیەکێ سەرمتای ئەقڵی سستی پێ دەکەین، و بە بەلگە شەرعیەکان درکیان پێدەکەین و تێدەگەین. بۆ ئەوەی مۆلحید بێت پێویستە خەمبالت بەم شێوەیە بێت: -ا- هیچ هاتە پال هیچ سەرئەنجام بوو شتیکی مەزن.. بو بە گەر دوونی سەر سۆر هینەر، گەر دوونیک که بە جوائترین شێوه دروستکراوه یەو ئەزانده ورد و سنووره دیاریکراوانهوه. ب- ریکموت ئەو سنووره دیاریکراوانه و یاسا جێگیر مەکانی فیزیای دروستکردووه که له گەر دووندا هەیه؛ لەکاتیکیدا مەرگی ریکموت بریتیه له بونی کات و شوین، و گەردوون بەی بونی کات و شوین هاتووتە بوون بۆیه له ناریکەوتەوه هاتووتە بوون! ج- هەر مەمکی و ژینگەیی سەر زووی یەکمەجار بووه هۆی دروستبوونی ژیان و بەکتریا و مەرۆمکان، لەکاتیکیدا ئەقڵی مەرۆف له ئەوپەری توانای لەئێستادا ناتوانیت سادەترین شێوهی ژیان دروست بکات بۆ بوونەرێکی بچووک. د- هەموو بنەما رهوشتیەکان که هەموومان یەکدەنگین له‌سەر دروستیان و زۆرینەیان بەناراستەیی پێچەوانەیی ژبانی ماددین -که رهوشتەکان دەبنه بارقورسیه‌کی ماددی و خەسارۆمەندی لەناستی بەرژموندیه دونیاییه‌کان-؛ نایا ئەمە له بەر هەمەکانی مادده و وەبەهینراوه‌کانیەتی، ئەمە مەحاله ئەقڵیەکانه که دەبیت باومرئ پێی هەبیت هەتاوه‌کو بێتە مۆلحید.

ه- له ئیلحاددا، هیچ دەسه‌لاتیکی ئەقڵی و ماددی نیه بۆ ریکرتن له لەناوبردنی هەموو سەر زووی. ژبانی ماددی راست و هەلە نازانیت؟

بۆیه لەناوبردنی هەموو سەر زووی یەکسانه به زیندووئیتیان؛ لەروانگەیی ئیلحادهوه.

ئیلحاد له‌سەر باومرئ بنیات نراوه، به‌لام باومرئیک که هیچ بنەما و بەلگەیکە زانستی یان گێردراوه یان ئەقڵی یان رهوشتی له‌سەر نیه.

3- نایا بەلگە چیه له‌سەر بوونی پەرودرگار؟

و: بەلگەکان زۆرین به‌لام تەنها دوو بەلگە باس دەکەین:

1- بەلگەیی هینانه بوون.

2- بەلگەیی بەرژمیردن -گرنگیبندان- و وردی.

3- مانای بەلگەیی هینانه بوون چیه؟

و: بەلگەیی هینانه بوون واتا:

هەموو شتیکی هاتووتە بوون لەپاش ئەوەی که بوونی نەبووه، و دەبیت دروستکارتیکی هەبیت که دروستی کردبیت.

بۆیه بەلگەیی بێ سنوورمان هەیه له‌سەر بوونی خۆئەقڵێتەر -سبحانه و تعالی-.

هەموو گەر دێلەیک له گەر دوون بەلگەیه له‌سەر بوونی پەرودرگار، چونکه هەموو بەدیهینراویکی که هاتووتە بوون بەلگەیه له‌سەر: بوونی خۆئەقڵێتەرێک که دروستی کردووه.

وتۆ ئەگەر سەیری بوون بکەیت بۆت دەردەکەمەیت که دەگۆریت و بەردەوام نیه بۆ هەتاهەتایی و له ئەزەلمهه -رابردووی بێ سنوور- بوونی نەبووه، بەلکو سەرمتا و کۆتایی هەیه، بۆیه پستی بەخۆی نەبەستوووه بۆ دروستکردنی خۆی، بۆیه هەر به ئەقڵ زۆر بەناسانی درک بەوه دەکەیت که پەرودرگارێکی هەیه، و هەر کەسەیری گەر دوون و سەر زووی بکەیت؛ بێر دەکەیتەوه له‌وهی پەرودرگارێک هەیه که جیهانی دروستکردووه. بۆیه ئەو نایەتانه زۆرین له قورئاندا که سەرئەنجام رادەکێشن بۆ سەرگیردن و تێبیرامان له بوونەرەکانی دەور و پشتمان و جیهان، خۆی گەوره دەفەر مۆیت:

{قُلْ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ} (١٠١) {قُلْ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ} واته: {بێیان بلی: تەماشای بکەن و سەرئەنجام بدن: خۆی دروست کردووه له ناسمانەکان و زەویدا، کەچی بەلگە و نیشانهی ناگاداریەکان سوودیان نیه بۆ ئەو کەسانەیی که باومرئ ناهینن و (رێبازی نیمان ناگرەنەبەر)} [سورة یونس: 101].

و خۆی گەوره دەفەر مۆیت:

{أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ۗ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ} (٨) واته: {أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ۗ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ} واته: {نایا ئەوه له ناخی خۆیاندا بیرێکیان نەکردوته‌وه، که خوا ناسمانەکان و زووی و هەرچی له نێوانیاندا هەیه تەنها به‌حق و سنووردار نەبیت دروستی نەکردوون؟ له راستیدا زۆر بیهی خەلکی بێ باومرئ به‌گەشتنه خزمەتی پەرودرگاریان} [سورة الروم: 8].

و خۆی گەوره دەفەر مۆیت:

{أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ} (١٨٥) {أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ} واته: {نایا بۆ سەرئەنجام نەداوه ئەو هەموو دەسه‌لاته‌گەرمیه‌یی خوا له ناسمانەکان و زەویدا و ئەو هەموو شتانه‌یی که خوا بەدی هیناون؟ (بۆ ئەوەنده بێناگان؟) خۆ بەراستی نزیکی بۆ ئەوه ناکامیان، جا به‌چ گوفتاریکی تر له‌دوای قورئان باومرئ دەهینن؟} [سورة الأعراف: 185].

هەموو شتیکی دروستکراو: بەلگەیه له‌سەر ئەوەی دروستکارتیکی هەیه!

5- مانای بەلگەیی بەرژمیردن -گرنگیبندان- و وردی -کاملی- له‌دروستکردندا چیه؟

و: بەلگەیی بەرژمیردن و وردی لەدروستکردندا واتا:

هەموو شتیکی له‌بووندا له‌بچووکترین بەشی ماددهوه هەتاوه‌کو گەلەئەستێرەکان، هەلەدەستت به‌فرمانی زۆر ئالۆز.

واتا کاری تاییهت و ئەرکی دیاریکراو نەجامدەدن.

هەموو فەرمانیکی ئالۆز له‌سروشتدا ریکخراوه زیاتر له‌تەنها بوونی.

بۆ پروونکردنەوه، بوون ریکخراوه پله‌بەپله.

و ئالۆزی لەناو شتە بەدیهینراوه‌کاندا، پلەیکەیی زیاتره له‌تەنها بوونی ئەو شتە.

و هەموو شتیکی لەدەور و پشنت بەشێویەکی دیاریکراو بەدیهینراوه بۆ ئەوەی فەرمان و ئەرکی تاییهت جێبەجێ بکات.

بۆیه هەموو شتیکی له‌دەور و پشنت فەرمانی ئالۆزی پێدراوه.

و فەرمانی ئالۆز بەلگەیه له‌سەر دروستکار و هینانه بوون.

بۆیە دەبیت دروستکاریک ھەبیت.
بۆ نمونە (گۆپ): ئەمە نمونەییە بۆ فەرمانیکی ئالوز.
گۆپی کارەبایی پیکھاتوو ھە:

- 1- قتیله
 - 2- وایەریک ھە قورقوشم : کارەبا دەگەبەنیت بە قتیلهکە.
 - 3- گازیکی ناچالاک: قتیلهکە دەپاریزیت وکاریگە ناییت لەسەری ونە لەسەر کارەباکەش.
 - 4- شوشە: ریکر دەبیت لەمە ھەوا بچیتە ناوی بان دەرجونی گازە ناچالاکەکە ئەگەر نا قتیلهکە دەسوتتیت.
 - 5- بنچینەیی گۆپ: کە گۆپەکە دەگەبەنیت بە ھەلگەرکەیی وشوینی ھانتی تەزووی کارەبایی.
- لێرەدا گۆپی کارەباییەکە ریکخستەبە وئالوزی تێدایە و ناییت سادە بکریتەو، بۆیە بەلگەبەکی ئەقڵی سەرمتایی ھەبە لەسەر ئەمەیی دروستکاریکی شارەزا و وردبەن دروستی کردوو.
- ئەو کەسەیی نەکوئی دەکات لەمەیی دروستکاریکی وردبەن ھەبیت بۆ گۆپەکە بان پینی واییت بە ریکھوت ھاتوو ئەو داواکراو ھە بەلگە بەنیت!
- ئەمەیی گۆپەکەیی دروست کردوو بەتەوای زانستی ھەبە سەبارت بە کارەبا وچۆن ئاراستە دەبیت و سوودی گۆپ و ھەستباری قتیله، بۆیە بوونی گۆپ بەلگەبەکی راستەخۆیە لەسەر بوونی دروستکاریکی وردبەن، و بە ھەر مەمەکی دروست نەبوون تەنھا بەھۆی ئەمەیی گۆپی تر ھەبە بەتەوای شۆھە جیاوازی!

بەھەمان پلە بە بەلگەھینانەمەیی ئەقڵی ؛ دەبەن شتی ئالوز لە فەرماندا و مەو مەو بەلگەبەکی لەسەر بوونی دروستکاریک کە دروستی کردوو.

گۆپ پیکھاتوو ھە پینچ بەش...
لەکاتیکی لەمەو 4 ملیار پیکھاتە ھەبە لە ھەر خانەبەک لە خانەکانی.

4 ملیار پیکھاتە کە فەرمانەکانی ئەندامەکانی زیندەمەر پیکدەھینن، و پینیان دەووتریت: کۆدە بۆ ماوەبەکان بان جینۆم بان DNA و ئەو پیتانە لە ھەموو ناریکی خانەکانی مەو ھەن.

ئەگەر پیت واییت گۆپ لە پینچ بەش پیکھاتوو و دروستکاریکی ھەبە، و تۆ ھێچ دروستکاریک دروستی نەکردوویت ئەو ئەمە کیشەیی خۆتە.
{أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ} (۳۵) (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ * نایا ئەوانەبەیی ھێچ شتیکی، ھێچ ھۆبەکی، ھاتوو نەتەکاوە؟! بان ھەر خۆیان دروستکارن!?)
[سورة الطور : 35].

و ھەموو شتیکی لە دەور و پشنت ئالوزی تێدایە، و بەرەھایی ھێچ شتیکی نەبە لە سروشتدا و نە لە گەردیلە و نە لە ئەستێرەکان و نە لە نیو لاشەت کە بەشیک لە ئالوزی فەرمانی تێدا نەبیت.

بۆیە ئالوزی فەرمانی و فەرمان و نەمرک بوونی ھەبە لە ھەر گەردیلەبەک لە گەردووندا.

خوای گەرە دەفەر مەوینت:

{إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَخْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ} (۱۶۴) (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَخْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) واتە: (بەراستی لە دروستکردنی ئاسمانەکان و زەوی و ئالو گۆری شەو و رۆژدا و ئەو کەشتیانەدا کە دەگەرن بە دەریادا و بەھۆبە سوود بە خەلکی دەگەبەن و لەو نەرەیی کە خوا لە ئاسمانەو دەبیارینیت و ئینجا بەھۆبە زەوی پێ زیندوو دەکاتەو دوا و شک بوون و مردنی، ھەرەھا جۆرەھا زیندەمەر و گیانلەبەر و مارو مێرووی لەسەر رووکاری زەویدا بلو کردۆتەو و گۆراندن و ھاتووچۆ پیکردنی باو شەمال و راگیر کردنی ھەر مەکان لە نیوان ئاسمان و زەویدا، ئەمانە ھەموو بەلگەبە نیشانەیی بەھیزن بۆ ئەوانەیی کە عەقڵ و بیروھوشیان دەخەنەکارو بیر لە دەسەلاتی بی سنووری خوا دەکەنەو.)
[سورة البقرة: 164].

و نایەتەکان لەسەر ئەم بابەتە زۆرن؛
کەس پەھۆش خۆی نایەتەو مەگەر ئەو ئەنە نەبیت کە عەقڵ و ژیریان دەخەنە گەر
{وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ} (۷) {وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ} واتە: ((لەراستیدا)) بێجگە لە خاوەن بێر و ژیر مەکان یاداوەری وەرناگرن و بێرناکەنەو (لەم قورئانە)
[سورة آل عمران: 7].

ھەر کەسێکی ئەقڵی بەکار بەنیت و سەیری بوون (بەلگەیی ھینانە بوون) بکات و سەیری ریکخستن و فەرمانەکانی بوونەمەر مەکان بکات (بەلگەیی بەرپەردن و وردبەنی) ئەو بێگومان بوونی دروستکاریک بە راست و دروست دادەنیت!

6- بۆچی ناگریت مەو و زیندەوەرەکانی تر سەرچاوەیان لە بوونەوەرە بچووکی سادە و سەرەتایی پیکھاتبیت و دروست بووین؟

و: لێرەدا دوو کیشە ھەبە:
کیشەیی بەکەم: تەنەت بەک بەلگەبەش نەبە لەسەر تێبەر بوونی بوونەوەرە زیندەوەرەکان لە جۆریکەو بۆ جۆریکی تر، چ جایی ئەم بازدانە ھەر مەمەکیە سەر سوڕ ھینەرانە کە دەلێن مەو و فەرمانی تاک خانەیی سەرمتاییەو دروست بوو
چۆن مەو لەبەر باوەری بەم ھەر مەمەکیانە ھەبە کە ھێچ بەلگەبەکی راستەخۆی لەسەر نەبە و نەکوئی دەکات کاتبیک تێمە بەلگەیی ئەقڵی و دینی باس دەکەین؟
کیشەیی دووم: بەینی بێر دۆزی (کەمترین سنووری بۆ ماوەبەکان - جینەکان - Minimum gene set concept) بوونەوەرە زیندوو ھەر چەنێکی سادە بێت ناگریت لە 200 جین کەمتری ھەبیت.
و کەمترین سنووری جینەکان: وانا ئەگەر لەم سنوورە کەمتر بێت ئەو بوونەوەرە ژبانی ناییت و دەمریت!
بۆیە ھێچ بوونەوەرە ناژی ئەگەر ژمارەیی جینەکانی کەمتر بێت لەو ئاستە ئەگەر بە بەک جینیش بێت.
و جین شریتیکی زانیاریە ژمارەبەکی زۆر کۆدی بۆ ماوەیی شاراوەی لەسەرە کە زانیاریەکانی تێدایە.

بویه کمترین ناستی جینهکان همیه که بو بوونی ژیان پیویسته: بهشیویهک که زانیاری تیدایه بو وزه -چونکه ژیانی زیندومر بوونی نابیت بهی وزه، وکوملیکی تر له جین بو خواردن، وکوملیکی تر بو زوربوون، ونهوانی تر بو فرمانه سمرمکیهکانی ژیان وبه شیویه! زانیان کمترین ژماره جینیان ژماردوه که پیویسته بو ژیان، وبریاریان داوه لهسمر نهوهی نابیت له دوو سهد جین کمتر بیت. وپیمانگای کرینج فینتر Craig Venter گیشنوه به نهو بریاره که کمترین ژماره جینهکان بو ژیان نابیت له سی سهد وهشتاو دوو جین کمتر بیت¹.

وزانیان دوزوبانهتهوه که میکوپلازما Mycoplasma نهمیش وردترین زیندومره له بووندا لهسمر زوی، 468 جینی همیه. نهگمر بایهتهکه تنها سهارمت به ماده بوایه، وجیهان تنها ریخستهیهکی مادی بوایه، نهوا دمبوایه له جینی سفرموه دستمان بییگر دایه له هایدروجینهوه ههتاوهکو مرؤف!

بهلام زانست پیمان دهلیت هیچ شتیک نیه ناوی جینی سفر بیت، یان بهک جین، یان تمنانعت سهد جین، زانست دهلیت: نیمه پیویستیمان به کوملیکی زور له زانیاری همیه بهلایمی کمهوه، نهگمر نا نهو بوونموره زیندوانه درندهکومتن له سهرتاوه! بویه له سروشتدا شتی سهرمتایی نیه، بهلکو هممو ریخستهیهک بهجوانی وسهرهخویی دستیان پیکردوه! ونه جوانیه له ریخستنی زانیاریهکان که سهرمتای زیندومر مکان دهشاریتیهوه پیش نهوهی درهکهون، ونهه بهلگهیه دژی مولحیدمکان و دژی نهوانی نکولی خولقینزای پهرمردگاری دهکن!

تو له پیش 4 ملیار زانیاری تاییهیت نهو زانیاریه که همن لهنیو ناوکی خانمکانی لاشمت- بو بهر هممهتانی فرمانی زیندی ورد. مولحید پنی وابوو که همدیک بونهوره له سفر جینهوه دستیان پیکردوه، بهلام کاتیک بیردزی کمترین سنووری جینهکان هات؛ نه خهیلانهی لهناو برد.

بوونموره زیندومر مکان بهشیویه فرمانی نالوز درهکومتن له بهکم ساتهوه، نهگمر نا همر لهسهرتاوه درندهکومتن.

7- نایا نمونهکان چین لهسهر بهلگه بهریوهبردن -گرنگیپیدان- و وردی -کاملی- له دروستکردندا؟

و: نمونهکان سنووریان نیه.

ولهویه له تینوسهکانی سهر زهوی جینیان نهیتهوه.

{وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ} (۲۷) (وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) واته: (خو نهگمر بهراستی ههرچی درمخت همیه له زهویا بینه پینوس، دره یاش چندهیه بیته حوت نهونده و (بیته مرهکهب و زانست ونهینی دروستکارهکانی خوا بنوسنهوه)، نهوه هیشتا زانست و زانیاری و فرمانهکانی خوا همر تهوا نابیت، بهراستی خوی گهروه بهدهسهلات و دانایه [سوره لقمان: 27].

هممو گهر دیلهیهک له گهر دووندا بهلگهیه لهسهر گرنگیدان بهریوهبردن؛ نهگمر نهیرو یان سهی بزانیان سهارمت بهم راستیه.

ا- نهسنولین -هزومونی ههرسکردنی گلوکوز- پهنکریاس دره دمدات بههیندهی بری شمر که تو دهیخویت.

ب- هیزی پالنانی دل بو خوین بهکسانه بهو وزیهی ماسولکهکان پیویستیان بهینی کوشی ئیشکر دنیان.

ج- دره چگر همیه لهسهر گهدهکانت بونهوهی خواردن نهگهر نهوه بو نیو دهمت وتوشی زیان نهیبت.

د- دره چگر لهلای کوم بونهوهی جلهکانت پیس نهبن هممو کاتیک.

ه- نیسکهکانی نیسکهپیکهری لاشمت پیکهوه نانوسین ههتاوهکو له سکی دایکت دردهجیت بهسهلامتی وناسانی، چونکه نهگهر پیکهوه بنوسین و یهک پارچه بن نهوا کاتیک دردهجیت لهسکی دایکت؛ دشکین، وگهشه ناکن بهتهواوی ههتاوهکو میشکت بهتهواوی پیدهگات.

و- هممو تهوهر وشونهکانی کونهدامی دهمار -نهعساب- که نیشانه کارمبایهکان دهگراز نهوه داپوشراون به جینیکی جیاکه موه -ههرهوه نیمه

نیستا لهگهل وایهه کارمبایهکان بهکاریدههینن-، بونهوهی نیشانه کارمبایهکان پهرش وبلو نهبن ونههتین ونههه هوی بزاری بو مرؤف.

ز- نهلیکترۆن که له دوری ناوک دهورینهوه به خیرایی ههزار کم له چرکههکدا نهگهر نا دهکهریته نیو ناوهکهوه بههوی هیزی راکیشانهوه لهگهل ناوکی موجب ویمه شیویه گهر دوون ویران دهبوو پیش نهوهی دروست بیت، ونهه خیراییه گونجاوه بو دروستبونی گهر دیله.

ح- کاتیک دوو گهر دیلهی هایدروجین تیکهل دهبن نهوا 0.007% له بارستایی هایدروجین دهیته وزه، نهگهر نه بارستاییه 0.006% بوایه

لهجباتی ریژهکهی تر نهوا پرۆتۆن لهگهل نیوترۆن بهکی نهمگرت، وگهر دوون تنها هایدروجین دهبوو، وپیکهاتهکانی تر درندهکومتن، نهگهر بارستاییهکه 0.008% بوایه لهجباتی ریژهی بهکم، نهوا بهکگرتی ماددهکان زور خیراتر دهبوو، نهمیش دهبووه هوی نهمانی هایدروجین بهخیرایی لهگهر دوون، ونهمیش مهحل بوو بو ژیان لهسهر زوی، بویه دهیبت ژمارهکه لهنیوان 0.006% و 0.008% بیت.

خ- بارستایی نهلیکترۆن Electron mass له 0.2% ی بارستایی نیوترۆن Neutron mass پیکهدهیبت ونهمیش بارستاییهکی گونجاوه بو دروستبونی گهر دیله.

ی- قهد وگلا و بهشهکانی تری رووهک راستهوخو پاش گهشهکردن بهر مو سهروهوه دهرۆن بو سوود وهرگرتن له سهراوهی خور و رهگ راستهوخو بهر مو خوار موه دهروات، بونهوهی گهلا وقهد و بهشهکانی تر سوود وهریگر له وزهی خور، و هممو زانیاریهکان که رووهک پیویستیهی لهناو

توودا ههیه، وهرهوهها هزومونی ههیه که رکیفی گهشهکردنی بهشی سهروهوه ولایهکانی رووهکی تیدایه وهرهوهها ناراستهکردنی هممو رهگهکهکان هممو نهمانه لهنیو تووهکهده همن بهشیوهی کود وشاراوهن.

ک- کاتیک میوهیهکی خوش دهخویت وتوه وشکهکهی فری دههیت که نیازی خواردنی لهسهر نیه، بهمه تو ریگا دههیت که نهو خواردنه بهردوام جینهکانی بههخشیت نهگهر جاریکی تر بروینریت وخوراکیکی تر بهتو بهخشیت لهکاتیکدا ناوکه وشکهکه هیچ تامیکی لهسهر نیه و هممو جینهکانی

نهو خواردنه لهنیو دلی نهو توه وشکه بی نامیه -بنجینهی ژیانیهی-، کاتیک تووهکه دهیته نیو زوی نهگهر بارووخو گونجاو بیت نهوا داریکی بهرهمدار دروست دهکات که لق وگهلا ورهگی لهخوگر تووه، هممو نهمانه رووهکدا لهکاتیکدا درک به هیچ شتیک ناکات

ل- نایا کی نهو زانیاریانهی ریخستوه بو نهو میوه کهر و لاله، وریزهی شمری تیدایا بهو ریژهیه دیاریکردوه بونهوهی سهرنجراکیش بیت لهلات؟

¹ J. Craig Venter Institute (JCVI) conducted a study to find all the essential genes of M. genitalium through global transposon mutagenesis. As a result they found that 382 out of 482 protein coding genes were .essential

{صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ} (۸۸) و هر و هها پهر و هر دگار ده فسر مویت: (صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ) و اته: (نهمیه دستکردی نهو خویایه که هممو شتیکی به نهو پهری ریکو پیکی دروستکردوه، به راستی نهوزاته زور به ناگایه لهو کار و کردوه انه که نهجامی دهن) [سورة النمل: 88].

کن هیهه بتوانیت به نهو ای سوپاسگوزار بیت بهر امهر یک نیعمت له نیعمتهکانی خوی گهره؟
بیر بکرموه له هر جومگهیک له جومگهکانی لاشمت وله هر نیسکیک له نیسکهکانی لاشمت که به پی پبوسیت توانای جولمت پیدهدهن!
بیر بکرموه له جومگه لوسهکان که ریگات پیدهدهن بجولیت بهی نهوی بهریکهوتن هبیت له نیوان نیسکهکان و بی نهوی برزین بههوی
بهریکهوتنوه، ونه جومگه که خوی گهره شلهیکی تیدا دروستکردوه وکو بهز وایه له نیوان جومگهکانی نامیرهکان دادنریت!
بیر بکرموه له نیعمتهکانی خوی گهره و تیرامان بکه و سوپاس و حمدهی پهر و دگارت بکه له سهر نیعمتهکانی - سبحانه و تعالی - .

نیعمتهکانی خوی گهره له بژاردن نایه.
{أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً⁴ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّبِينٍ} (۲۰) {أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً⁴ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّبِينٍ} و اته: (نایا سهر نجان نهاده که به راستی هر چی له ناسمانهکان و زویدا هیهه هر هممووی خوا بو خزمانی نیوهی دروست کردوه و ملکهچی کردوه، هر و هها به فراوانی نازو نیعمتی ناشکراو په نهانی به سهر دا رزاندون، (له گمل نهوشدا) همدیک له خملکی مواجهه و گفتوگوی نابهجی دربارهی خوا و بهر نامهکی دهکن، بی هیچ بهلگهیکی زانستی و رینموویکی پیغه بهر ان و کتیبیکی روونکرموهی خوی.) [سورة لقمان: 20].

8- هندیک له مولحیدهکان رهخه دهگرن له بهلگهی بهریوه بردن - گرنگیپیدان، - دهلین :

هندیک کهموکورتی هیهه و هکو نهخوشیهکان و بومهله رزهکان؟

و: کاتیک دهلین کهموکورتی هیهه لهناکاملی هندیک شت له گهر دووندا ؛ نهمه دانپیدانانه له لایهن مولحیدهکان بهوهی که وردی و کاملی هیهه له خولقینر او مکاندا.

بیمه جهخت له سهر نهوه دهکاتمه که وردی هیهه له دروستکردنی گهر دووندا.
نهگس وردی وریکی له دروستکراو مکاندا نهوایه نهوا مولحید دهرکی نهدهکرد به بوونی کهموکورتی و نوردی له هندیک شندا له سهر بانگه شهی خوبان.

چون رهخه دهگریت له عهپیک له دروست کردنی جیهانیکی ریک وریک خراو له کاتیکدا بیت وایه نهو جیهانه ریک خراو نیه؟
کاتیک بانگه شهی نهوه دهکن شتیکی کهموکورتی یان نوردی تیدایه له دروستکردن نهمه بههوی کمی زانستیانیه یان کمی تیگهیشتنیانیه له زانینی حکیمت و دانایی له شتهکاندا.

نیمانداران نالین گهر دوون بهوردی دروستکراوه بویه هیچ کارساتیکی تیدا روونادات، بهلکو دهلین: گهر دوون به وردی دروستکراوه و ههر شتیکی تیدا رووبدات بههوی مبهسیتیکه.

هلو نیستی مولحید و هکو نهو کسه وایه که نکولی دهکات له وردی له دروستکراوی کهشتی ناسمانی بههوی نهوی بریک زور له نهدامی پترولی تیدایه که لهومیه له ههر ساتیک ببیته هوی تعینوهی کهشتیهکه⁴

و جیهان دروست نهکراوه بو نهوهی ببیته جیهانیکی همتاهتایی یان نهزلی، نیمه دروست نهکراوین بو نهوهی ببینه خوا.

بهلکو نیمه دروست کراوین بو نهوهی به خیز و شهر تاقی بکر ببینهوه،
{وَنَبَلِّغُكُمْ بِالسِّرِّ وَالْخَيْرِ فَنَنْهَـُٔنَّوَاللِّبَا نُرْجَعُونَ} (۳۵) {وَنَبَلِّغُكُمْ بِالسِّرِّ وَالْخَيْرِ فَنَنْهَـُٔنَّوَاللِّبَا نُرْجَعُونَ} و اته: (بیگومان نیمه نیوه تاقی دهکینهوه به شهر و ناخوشی و به لای بهخیز و خوشی و دارایی و توانایی، سهر منجم هر بو لای نیمه دههینرینهوه.) [سورة الانبیاء: 35].

و خیز و شهر و هممو فیتنهیک دهسورینهوه له چوارچیوهی حکیمت و ویستی خودایی.

9- نایا چی ریگریک هیهه لهوهی هوکاریکی ماددی هه بیت که گهر دوونی دروستکرد بیت؛

بو نمونه: شارستانیه تیکی تر یان شتیکی تر؟ بوچی تهنها ده بیت خودای نهزلی دروستی

کرد بیت به دیاریکراوی؟

و: بنجینهیکی سهرکی هیهه که زانایانی نیسلام دایان ناوه له پیش زیاتر له هزار سال، نهم بنجینهیه دهلینت: (زنجیره یهک لهوای یهک له بکرمکاندا و اپیویست دهکات که کرده مکان روو نهدن)⁵.

زنجیره یهک لهوای یهک له بکرمکان: و اتا بوونی زیاتر له یهک خولقینر، هر و هکو لهم پرسباردا هاتوه شارستانیه تیک هیهه و یهکیکی تر پیشی نهمانی دروستکردوه و یهکیکی تر له پیش نهمی کوتا دروستی کردوه و یهو شپویه، نهمه زنجیره یه له خولقینر مکاندا.

نهم زنجیره یه ده بیت هوی نهوی که کرده مکان هر رووندهن له بنجینهدا.

کرده مکان هر رووندهن: مبهست نهومیه خولقینر او مکان دهر نهکوهن و هکو گهر دوون و مرؤف و هند.

نهم زنجیره یه له بکرمکاندا ده بیت هوی دهر نهکوهنتی گهر دوون و بوون.

نهگس یهکیک له شارستانیه تیکان دهر کهوتنی پیوهست بیت به شارستانیه تیکی تر مه که دروستی کردوه و نهمی کوتا پیوهست بیت به یهکیکی تر که دروستی کردوه و بهم شپویه همتا بی کوتایی، نهوا نهم شارستانیه تیه دهر نهکوهنت و نهوی پیشی دهر نهکوهنت بویه بوون و هیچ شتیکی تر نهدهبو و دهر نهکوهنتن.

چونکه هممو شارستانیه تیک دهر کهوتنی به ستر او تمه به نهوی پیش خوی بویه هیچ شارستانیه تیک دهر ناکهویت و هیچ شتیکی تریش دهر ناکهویت.

کتیبی (ظاهرة نقد الدين في الفلسفة الحديثة)، د. سلطان العميري، توپزینهوهی دکتورا. 4

کتیبی: (ظاهرة نقد الدين في الفلسفة الحديثة)، د. سلطان العميري، رساله دکتورا. 5

بۆیە دەبیئت خولقینەریک ھەبیت لەسەر مەتادا ئەزملی بێت کە ھەموو شتتیکى دروستکردووە! (مەبەست لە ئەزملی، وانا ھەربوونی ھەبووبیت لەر ابرودودا بێ سەرتا)،

ئەگەر زنجیرەکە بێ کۆتا بێت و ھەموو ئەلقەیک بەسترا بێت بە ئۆی بێش، ئەوا خولقینەر وەک بونیا نەدەبوو، چونکە بکەر بوونی بەستراوە بە بکەرێکی پێش خۆی و ئەوەی پێش خۆی بە ئۆی پێشوو تر و بەو شێوەیە، بۆیە ھیچ شتتیک بوونی نەدەبوو. چونکە دەبیئت زنجیرەکە لە شوێن و سنوورێک بوستت.

وایزەدا جەخت دەکەینەو کە لەسەر مەتادا خولقینەریک ھەبوو کە لەپێش ئەو ھیچ شتتیک نەبوو!

10- ئیەمە یاساکان دەزانی کە رکیف بە گەردوون دەکەن و ھۆکارەکانی بومەلەرە

دەزانی، نیتەر چ پێویستە کەمان بە خولقینەر ھەبە ؛ چونکە ئیەمە ھەموو یاساکان دەزانی؟

و: مولىد پێی وایە کە یاساکان بۆ دروستکردنی گەردوون و درکەوتنی بەسە، ھەندیک لە مولىدەکان دەلێن بێرۆکەى (یاسای ھیزی کیشکردن) بەسە بۆ درکەوتنی گەردوون، ئەم بێرۆکەى پوچەل دەبیئتە ھەر بە بێرکردنەو لە سەرچاوەکەى -کێ دروستی کردووە-، یان کێ رێکی خستووە یان کێ سیفەتى دەستتووەردان و کاربەر بوونی بێ بەخشبوو؟

با باسی ئەم شتە سەرتایانە نەکەین، یاسای ھیزی کیشکردن نابێتە ھۆی ئەوەی تۆپى بلبارد بەو شێوەیە بروت.

یاساکە بەتەنھا خۆى ناتوانی ھیچ بکات ئەگەر شتەکە بوونی نەبێت کە کاربەر ی لەسەرى ھەبە.

بۆ نمونە ئەم یاسایە نابێتە ھۆی بەر ھەمەینانى تۆپى بلبارد بەلکو تەنھا دەبجولنێت ئەگەر ھەبوو و بلباردەکە بە دارێک لێی درا.

یاساکە شتتیکى سەر بەخۆى نیە بەلکو وەسفیکە بۆ رووداویکی سروشتی.

یاساکە ناتوانی تۆپەکە بجولنێت مەگەر کاتیک ھیزیک لە تۆپەکە دەدات بە دارێک و دەبجولنێت لێرەدا تۆپەکە دەجولنێت و کاربەر ی یاسای ھیزی کیشکردن دەردەکەوت.

بەلام مولىد پێی وایە کە یاسای ھیزی کیشکردن بەسە بۆ خولقاندنی تۆپى بلباردە و دارەکەى وروشتنى تۆپەکە!

کامیان نزیکتەر لە ئەقڵ و ژیربێزى -مەنتیق- لە ھۆکارى دەرکەوتنى ئەم گەردوونە: خولقینەر یان یاساکان؟

و بەھەمان شێوەیە یاساکانى سوتاندنى نیو مەکینەى ئوتومبیل نابێتە ھۆى دروستبوونی مەکینەى ئوتومبیلەکە.

و ئەگەر یاساکانى سوتانى نیوکی بەخەبە سەر مەکینەى ئوتومبیلەکە ئەوا مەکینەکە کار ناکات، چونکە دەبیئت بەزین ھەبیت کە زەى پندەدات،

و دەبیئت پزیشکەى سوتاندن ھەبیت و دەبیئت پێش ئەمانە مەکینەکە ھەبیت، و تەنھا لەم حالەتەدا یاسای سوتاندنى نیوکی دەردەکەوت و مەکینەکە

کار دەکات!

بۆیە ئەقڵ و ژیری نیە کە مرف پێی و ابیئت یاساکانى سوتاندنى نیوکی بەسە بۆ دروستکردنى مەکینە و پزیشکەى سوتاندن و بەزین و شوفیر و رێگاگە !

بیرۆکەى: یاسا بەسە بۆ لیکدانەو ھۆى چۆنیەتى دەرکەوتنى گەردوون ؛ ئەمە بەتەواوتى دوورە لە ئەقڵ و ژیری و بێرکردنەو ھۆى دروست.

پاشان ئەم بێرۆکەى ئەگەر گریمانەى ئەو بەکەین دەمانباتە نیو مەسەلەى زنجیرە بکەر مەکانەو کە پێشتر شیمان کردووە لە وەلامدانەو ھۆى پزیشکەى

پێشوو، ئایا کێ ئەم یاسایەى دروستکردووە و ھیناویەتیە بون، ئەگەر بانگەشەى ئەو بەکەین یاسایەکی ترە ئەوا دیسانەو دەبجینە نیو بابەتى زنجیرە

بکەر مەکان کە سەرمنجامى ئەو دەبیئت ھیچ یاسایەک یان شتتیک بوونی نەبوو.

11- ئایا چی رێگریک ھەبە لەو ھۆى سەرچاوەى گەردوون ؛ ریکەوت -سودفە- بێت؟

و: وتنى ریکەوت ئەزانینە سەبارەت بە بنجینەى ئەگەر مەکان؛ چونکە ریکەوت دوو مەرجى ھەبە کە جیا نابنەو لەیەک.

ئەوانیش: کات و شوین.

بۆ ریکەوت مەرجە کاتیک ھەبیت کە رووداوەکان کاربەر ی تێدا دەربکەوت.

و مەرجە شوینتیکى ماددى ھەبیت کە بەر ھەمى کاربەر ی رووداوەکانى تێدا پرووبدات.

نیتەر چۆن بلین کە ریکەوت کاربەر ی ھەبوو لە دروستکردنى گەردوون، لەکاتیکدا گەردوونى ئیەم بەی بوونی کات و شوین ھاتووتە بوون؟

چۆن دەکریت کاربەر ی ریکەوت دەربکەوت ئەگەر ریکەوت خۆى دەرنەکەوت؟

چۆن دەلیبت ریکەوت کاربەر ی ھەبە پێش ئەوەى ریکەوت خۆى ھەبیت و پێش ئەوەى کات و شوین ھەبە کە دوو مەرجى سەرکەین بۆ ریکەوت؟

12- چۆن رەدى مولىد بەدەینەو کە دەلیبت : گەردوون لە ئەزەلەو -لە رابردووی بێ

سەرەتا- بوونی ھەبوو؟

و: بەپێى یاسای دوومى گەرمى دینامیک Second Law of Thermodynamic ، مەحالە گەردوون ئەزملی بێت.

بۆ باسکردنى ئەم یاسایە بەسادەى ؛ ئەم نمونەى دەھیننەو بۆ شیکردنەو ھۆى: ئەگەر کوپیک ناوی گەرمت ھەبیت لە ژووریکدا، ئەوا گەرمیەکە لە

نارەکە دەچیتە نیو ژوورەکە ھەتاوەکو پلەى گەرمى ژوورەکە و ناوہ گەرمەکە بەکسان دەین، ئەمە یاسای دوومى گەرمى دینامیکە، وزە لە

بەرزترەو دەبەزیت بۆ خوارتر بەدریژایى کات.

و ئەم یاسایە لە ھەموو شتتیک پروودەدات لە گەردووندا لە ھەموو ساتتیک لەو کاتەو ھۆى گەردوون ھەبە، ھەتاوەکو پلەى گەرمى ھەموو شتتیک بەکسان

دەبیئت لە گەردووندا، و کاتتیک بەکسان بونی پلەى گەرما پروودەدات لە گەردووندا رودانى ئەو حالەتەى پێی دەوتریت: مردنى گەرمى گەردوون

Thermal Death of Universe پروودەدات، ئەگەر گەردوون ئەزملی بواوە ئەوا دەبوو ئیستا بوستایە -مردنى گەرمى رووی بەدایە-، بەلام لە

راستیدا ئیستا کەمترە لە ناستى بەرزترین ئینتروپی، و نەگەیشتووتە پلەى مردنى گەرمى، بۆیە گەردوون ئەزملی نیە بەلکو سەرتایەکی ھەبە کە

جیگیرە لەگەل ئەو سەرتایەدا کات و شوین دەرکەوتن.

و سەلمینراوہ بەپێى ھەمان یاسا کە گەردوون لە کەمترین ناستى ئینتروپیەو دەستى پیکردوہ، ئەمیش مانای ئەوەیە کە روودانى لەسەر نمونەى

پێشوو تر نەبوو -لە ھیچوہ دروستکراوہ-.

ئەمە یاسایەکی زانستى لە لایەکدا لەکاتیکدا نیلحاد لە دیوی بەر امبەرە بەتەواوی.

13- بۆچی یاسای ھۆکارگەرایى لەسەر خولقینەر جیبەجى نابیت؟ یان بەشێوازىکی تر:

ئایا کێ خولقینەرى دروست کردووە؟

و: بهکم: خوْلَقْتَنِر یاسای خوْلَقْتَنِر او مکنای لهسەر جیبه جی نابیت، وئمش شتیکی سهر مئایه و تیگه یشتنی ئاسانه. نهمگەر نا دهلین: نایا کی چیشت لینهر مکه ی لیناوه؟

کی بویا خچه مکه ی بویا خ کردوه؟
خوْلَقْتَنِر پروونه که نهی کات و شوینی دروست کردوه بویه نهی یاسایانه ی بهسهر دا جیبه جی نابیت که خو ی دروستیانی کردوه - سبحانه و تعالی- !
دووم: هممو دروستکار یکی ههینیت، نه مه راسته؛ بهلام خوْلَقْتَنِر،
{لَئِیْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ} (۱۱) {لَئِیْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ} واته: (هیچ شتیکی نهی له وینهی نهی زاته، هیچ شتیکی لهو ناچیت) چونکه خوابه و بهدیهنهره، چون له بهدیهنهره مکنای دمچیت))
[سورة الشوری: 11].

سپیه: خوْلَقْتَنِر دروست نهکراوه بهکو نهی نهی مله -بوونی ههبووه له ابردووی بی سهرتا-، ئیتر چون بلین کی دروستی کردوه؟
چاره: دهینت خوْلَقْتَنِر نهی ملی بیت و پیویسته ههر ههبوو بیت نهمگەر نا دهچینه نیو بایهتی (زنجیره ی بهسهر مکنان که سهر نهجام دهینته هوی نهی کردو مکنان روویان نهی نابیت)، وئمه پیشتتر باسمان کرد بهسهر مکاریهه، بویه پیویسته خوْلَقْتَنِر ههر ههبوو بیت له نهی ملهه -سبحانه و تعالی-.

14- گهر دوون مهزنه ؛ نهی چون نیمه بهم قهباره بچووکهوه دهینته چهقی نهی گهر دوونه مهزنه؟

و: مولحید نهمگهر یکی بی مانا لیکه دهاته دهینت: چونکه گهر دوون هینده مزنه، کهاته مرؤف چهقی نهی گهر دوونه نهی!
نهم نهمگهر یکه بنیات نراوه لهسهر پیشه کیهک: چونکه کیلگه مکه هینده گهر میه و خاونه مکه ی بچووکه کهاته نهی کهسه خاونه نهی!
له راستیدا، بابه مکه پیومندی به قهباره موه نهی.
ورموشته مکنان که قهباره ی مادییان نهی گهر مترین پیومرن بو دیار یکردنی پله ی پایه ی خهکی له ریزدارترین مرؤفه بو بی نرخترین مرؤف.
خهکی له راستیدا به رموشتیان لهسهر ترازوو دمکشترین.
قهباره مکنان پیومرن نین!

با نهی نمونه بهینیهه: نهمگهر پاشایهک ههینت و ههیندیک و ههینت و ناموژگاری کور مکه ی بکات، وکتییکی بو بنووسیت له مبار میوه، نایا دهکرت یهکیک رمخنه بگرت و بلینت: چون دهینت پاشایهک که خاونه ی هزاره ها دۆنم زومی فراوانه و بی سنووره ؛ گرنگی بدات به کور مکه ی که کیشی یهک لهسهر ملیونی زومی و زاری پادشای نهی؟
و بهرترین نمونه بو بهر و دهگاره.
نایا نهی رمخنه گرتنه ؛ شتیکی ناقلامیه له راستیدا؟
بابه مکه پیومندی به قهباره و کیشوه نهی.
پاشان نایا نهی گهر دوونه له خالیکی بچووکهوه دهستی پیکرد که بچووکتره له سهری دهری به ملیاره ها جار ههرو مکو زانایانی فیزیای جیهان دهینت؟
بویه قهباره ریز میه.

نایا بوچی مولحید رمخنه دهگرت و پنی قبول نهی نهمگهر خوی گهره چی بهیوت دروستی بکات بهی چۆنیهتی هوی دهیوت؟
نایا بهر و دهگاره سهر چاو مکنای کم دهینتهه لهو شتانهی دهیکات ؛ ههتا مکو بهینی پیویست بهکاریان بهینت؟
خوی گهره لهه بهرز و بلندتره.
بهلام نایا نیمه له چهقی نهی گهر دوونه داین؟
بهلی نهی مرؤف: تو له چهقی گهر دوونادیت بههوی نهرک پیسپاردنی -تهکلیفی- خوداییهوه.
و نهی تهکلیفه : نایه.

ناین ه سپار میه که مرؤف له نهستی خو ی گرت، و گهر مترین تاقیر دنه میه که داواکراوه بهیرومی بکهیت و داواکراوه مکنای جیبه جی بکهیت.
توی نهی مرؤف داواکراوه که بهندایهتی بکهیت بو الله -سبحانه و تعالی- و بهم شیویه دهینته چهقی گهر دوون، تو چهقی نهی گهر دوونیت نهک به قهباره و هیز و توانات بهکو بههوی تهکلیفی خوداییهوه.

و دهتوانیت خیر نهی نهجامدهیت و واز له شهر و خراپه بهینیت، و توانات هیه باومر بهینیت یان کوفر بکهیت.
هممو دهرانین که تهکلیفی خودایی لیمان داواکراوه، نهمگهر بهمانه یوت یان نهمانه یوت!
مولحید و نیماندار و (نهی نهی دهلین نازانین نایا خودا هیه یان نا ؛ لانه ریهکان) ؛ هممووی دهرانیت که تهکلیفی خودایی لهسهره و ههستی بیدهکات، و دهنالیته بهدست چرمچی و بژدانی رموشته مکنانه، و له ناخیهه دهرانیت شتیکی هیه دهینت: نهی بکه و نهی مکه، کاری خیر بکه و واز له خراپه بهینه، هممو مان له راستی و واقعی نهفسمان نهی دهرانین که دهینت گوژر ایمل بین!
نیمه له چهقی نهی گهر دوونین بههوی تهکلیفی خوداییهوه!

و ههروه ها له چهقی نهی گهر دوونین بههوی درک پیکردن و زانستمان، نیمه له شت مکنان تیگه مین و ههستیان بیده مین و راستی بوونمان دهرانین، و راستی گهر دوون دهرانین لهه مور و پشتمان، و زور باش لهمانای بوون تیگه مین.
بویه نیمه داوالیکراوین و تهکلیفمان لهسهره و لنیور سینهممان لهگهلا دهکرت!
و نیمه نهی بوونمهره مین که تیگه مین له جوانی و وردیینی له دروستکار و مکنان، نیمه نهی بوونمهره مین که دهتوانین تهکلیف مکنان جیبه جی بکهین یان کوفر بکهین و پشیمان لیکه مین، و دهتوانین ههلیزترین، و دهتوانین باومر بهینین یان کوفر بکهین.
نیمه چهقین لهم گهر دوونهدا.

{إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا} (۷۲) {إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا} واته: (نیمه نهمانهتی (عهقیده و بیروباور، نهمانهتی سهر پشکیمان) نیشانی ناسمانه مکنان و زومی و کیومکان دا، (یاخود پیشیارمان کرد که نیوه ههلیگری نهی نهمانهته بن)، بهلام هممو مان دهستیان پیومناو ترسان لئی (ههر پنیان چاک بوو ناوا (مسیر بن، سهریشک نهین) کهچی نادمیزاد ههلیگرت و گرتیه نهستی، به راستی زور سته مکار و نهفام بوو (نهمگهر زورینه رهچاو بکهین))
[سورة الاحزاب: 72]

سەرەرای ئەوەی باسکرا: ئەگەر زیاتر لە یەک خوا ھەبواوە ئەوا ئەگەری بەرھەڵکەوتن زیاتر دەبوو لە ئەقڵەو بەبەرورد لەگەڵ رێکھەوتن، چونکە زیاتر لە خواوەک واتا زیاتر لە یەک ویست و خواست، وزۆری خواستەکان واتا ھەریەکێکیان پێویستی بەئەوی ترە، و ئەمیش دەبێتە ھۆی خراپە لە ئاسمانەکان وزەوی.

وفیترتی مەرۆف دان بەودا دەنیت کە الله تاکە، ئەگەر کەسێکی فیزیایی یان نافیزیایی بڕوانیته گەردوون ئەوا بۆی دەردەکەوینت کە تەنھا یەک خوا ھەیە؛ ئەمیش فیتەرتی مەرۆفە.

17- بۆچی ناین؟

و: سەر سەختترین مولحید پێی وایە راستگویی باشتەرە لە درۆ، نایا وایە؟
سەر سەختترین مولحید پێی وایە سپاردە پارێزی باشتەرە لە خیانت، نایا وایە؟
ئەم دەستەواژانە لەم جیھانە و لە جیھانی مادبەو نەھاتوون بۆ ئەوەی لێکدانەو بۆ مانا و ناماژە و مەبەستەکانیان بکەن.
مانای راستگویی چبە؟
مانای سپاردە پارێزی چبە؟
نایا ئەگەر ناخی گەردیلەکان شی بکەینەو ؛ هیچ مانایەک دەدۆزینەو بۆ : راستگویی یان درۆ؟
ئەگەر بەوردی سەیری فیزیایی گەلەستێرەکان یان کیمیای ھۆرمۆنەکان بکەین نایا دەتوانین: ئەمانەت و خیانتە بدۆزینەو؟
ئەم دەستەواژانە لەم ژیاوە مادبەو نەبە.
بەلکو دەستەواژە ھەقیقین.
بەلکو لە گەرمترین بابەتەکانە.
بەھای مەرۆف لەر موشنیدایە نەک بە قەبارە مادی و نە بە ژمارە مادی گەردیلەکانی و نە بە ناستی وزە لە خانەکانیدا.
بەھای مەرۆف لە پابەندبوونی بە تەکلێفی خودایی لە ناخیدا.
و ئەم بەھایە مەرۆف بەھێچ شیوەیەک بەشداری نەتێیدا لەگەڵ جیھانی ماددی.
پیلای چاک و پیلای خراپ ھەبە.
بەلام شاخی چاک و شاخی خراپ نەبە.
و ئەستێرە ئەمانەت پارێز و ئەستێرە خیانتەتەر نەبە.
تەنھا مەرۆف پەبەندیدارە بە بەھاکان و مەبەست و مانای بوون.
تەنھا مەرۆف و جنوگە درک بەو دەکەن کە تەکلێفی خوداییان پێ سبێردراوە.
و ھەستکردن بەمانای رەوشت تەنھا بەشێکە لە فیتەرتی تەکلێفی خودایی لەناخمان.
ناین گەرنگە بۆ تێگەشتنی مەرۆف.
تەنھا ناین مانای رەوشت شی دەکاتەو و بۆچی ھەبە و بۆچی گەرنگە پابەند بێن پێوەی.
تاکە شت کە تاییەتەندە دیاریکراوی خۆی دەدات بە رەوشتەکان تەنھا ناینە.
ناتوانین لە رەوشت تێگەشتن مەگەر لە چوارچێوەی تەکلێفی خودایی نەبێت.
و ناگرنیت بزانین بۆچی رەوشت فیتەریە لە مەرۆفدا تەنھا لەر یگە ئاینەو نەبێت.
و لەر یگای ئاینەو دەزانین مەبەستی بوون چبە، و دەزانین رەوشتەکان بەشێک لە تەکلێفی خودایی کە ھەست دەکەین بە گەرنگی پابەند بوون پێوەیان
تەنھا ئەگەر پابەندیش نەبێن پێوەیان.
ناین پێویست و گەرنگە بۆ مەرۆف.
و لەر یگای ئاینەو دەزانین بۆچی لێرەین؟
و دەزانین لەپاش مردن چی ھەبە؟
و مانای بوون دەزانین.
و دەزانین چی داواکراوە لەئێمە لەم بوونەدا؟
زانست بە ناین و اجبە بۆ ئەوەی مەرۆف ئەو شتە بزانیت کە سەر قالی کردوو و بەردوام بیری لێدەکاتەو.
بۆیە بە بێ ناین ھەموو جیھان دەبێتە کویری و ھێچیکێ تەواو.
ناین ئەلقەم -رەحمەتی خۆی لێبێت- دەلێت: ھێچ رێبازیک نەبۆ بەختەوری و سەر فرازی مەرۆف لە دنیا و قیامەت مەگەر لە رێبازی پێغەمبەرانیوە نەبێت، و ھێچ رێگایەک نەبۆ ناسینی پاک -باش- و پێس -خراپ- بە وردی مەگەر لەر یگای ئاینەو، و تەنھا لەر یگای ئاینەو مەرۆف دەگات بە رەزامەندی خۆی گەرە.⁶
دوایا تاریک و نەفرەت لێکراوە مەگەر ئەو شونینە نەبێت کە خۆری ناین و پەيام پێی گەشتوو، ھەر وەکو شیخی ئیسلام ناین تەیمە دەلێت -رەحمەتی خۆی لێبێت-.⁷

بەبێ ناین مەبەستی بوون نازانین و مانا و بەھای خێر نازانین چبە.

و بەبێ پەيامەکان جیھان دەبێتە شتێکی بێرخێ ترسناک.

کاتیک ناین نامنێت و مەرۆف نەکوێ دەکات لە پێغەمبەرانیوە ئەو کاتە مەرۆف دەبێتە زبلیکی ئەستێرەیی ھەر وەکو کارل ساغان ناماژە بۆ دەکات، و مەرۆف دەبێت بە مێروویەک لە لای سار تەر لە رۆمانی (ھیلنج).⁸

و مەرۆف دەبێتە پاشەرۆیەکی کیمیایی یان بەمانایەکی وردتر پێسەکی کیمیایی Chemical Scum ھەر وەکو ستیفن ھاوکینگ دەلێت.⁹

⁶ زاد المعاد: 1 / 68].

⁷ مجموع الفتاوى 19 / 93، 94].

⁸ Video Source: The Shores of the Cosmic Ocean [Episode 1] Some part of our being knows this is where we came from. We long to return. And we can. Because the cosmos is also within us. We're made of star-stuff. We are a way for the cosmos to know itself. 06 min 04 sec

⁹ From an interview with Ken Campbell on Reality on the Rocks: Beyond Our Ken, 1995

له راپورتیک بؤ حکومتی بهریتانی له هیند لهکاتی داگیرکردنی بهریتانیا بؤ هیند هاتوو: (نهجی گشتی که لیژنه‌ی گهران بریاری لهسه داوه ئه‌وه زورینه‌ی هیندیهمکان باوریکه پته‌ویان به یک خودا هه‌یه که بالاترین و دسه‌لاتدارترین) 13. الله تاکه له هه‌موو ئاینه‌کانی سه‌ر زه‌وی، {وَالْحُنَا وَالْهِنَا وَالْهِنَا وَالْهِنَا} (٤٦) (خوای ئیمه و خوای ئیوه تمنه‌ی به‌یکه) [سورة العنکبوت: 46].

وبته‌کان و نه‌ی خوایانه‌ی مرۆفهمکان دایان ناوین؛ تنه‌ها هۆکاریکه کورفین بؤ گه‌یشتن به‌ الله، {وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى} واته: (ئهو‌انه‌ش جگه له‌ی زاته‌ه‌سه‌انی ترو شتی تر ده‌که‌نه‌ پشته‌ویانی خوایان ده‌لین: ئیمه‌ نه‌م بت و شتانه‌ نا‌په‌رستین تمنه‌ی له‌به‌ر ئه‌وه له‌ خوا نزیکه‌مان به‌خه‌مه) [سورة الزمر: 3].

20- نه‌گه‌ر مرۆف شتی‌ک بکات که پێویستی پێ ئیه‌ نه‌مه‌ گالته‌جاریه‌ ! خوای گه‌وره‌ پێویستی به‌ ئیمه‌ نیه‌ ئیتر بۆچی ئیمه‌ی دروست کردوو؟

و: بیرۆکه‌ی پێویستی به‌رامبه‌ر گالته‌جاریه‌ نه‌مه‌ بیرۆکه‌یه‌کی بێ مانا و پوچه‌! پێویستی به‌رامبه‌ر به‌ حیکمه‌ته‌ نه‌م که‌ به‌رامبه‌ر به‌ گالته‌جاریه‌. دکتۆریکی ده‌وله‌مه‌ند و خاوه‌ن نا‌به‌تگی باش له‌وه‌یه‌ هه‌ندیک خه‌لکی چاره‌سه‌ر بکات بێ ئه‌وه‌ی پێویستی بێیان هه‌بێت، به‌لکه‌ له‌وه‌یه‌ تمنه‌ها بؤ به‌ر زه‌وندی خزیان چاره‌سه‌ریان بکات، و ئیمه‌ لێره‌دا کردووه‌که‌ به‌وه‌ و سه‌ف ناکه‌ین که‌ گالته‌جاریه‌! حیکمه‌ت و مه‌به‌ستی مه‌زن بؤ کردنی کاریک له‌ باز نه‌ی پێویستی/گالته‌جاریه‌ ناسورینه‌وه‌! له‌وه‌یه‌ به‌یکه‌ له‌ مه‌له‌وه‌نه‌کان مندالیک رزگار بکات و مکه‌و رهمه‌تیکی بۆی پاشن ده‌روات بێ ئه‌وه‌ی چاره‌سه‌ری ستایش بکات له‌ که‌سه‌وکاری منداله‌که‌وه‌، و لێره‌دا کردووه‌که‌ به‌ پێویستی و گالته‌جاریه‌ پۆلین ناکرێت به‌لکه‌ ئه‌مه‌ کاریکه‌ به‌خه‌ش نه‌ده‌یه‌ و مه‌به‌ستیکی پێرژه‌ و ره‌وشتیکی جوانه‌! بۆیه‌ هه‌یچ په‌یوه‌ندی‌ک نیه‌ له‌ئێوان پێویستی و گالته‌جاریه‌! 14

وله‌ (صحیح مسلم) له‌ فه‌رمووه‌یه‌کی قودسه‌یدا خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌ر مویت: «ئیه‌ به‌نده‌کانم، نه‌گه‌ر له‌ به‌که‌م که‌سه‌وه‌ بؤ دوا‌ین که‌س له‌ ئیوه‌ به‌ مرۆف و جنۆکه‌وه‌ له‌ سه‌ر دلی خراپه‌کارترین (گونا‌هه‌ارترین) که‌سه‌ی ئیوه‌ بێن، ئه‌وا ئه‌مه‌ هه‌یچ له‌ مۆلکی من که‌م ناکات، ئه‌ی به‌نده‌کانم، نه‌گه‌ر له‌ به‌که‌م که‌سه‌وه‌ بؤ دوا‌ین که‌س له‌ ئیوه‌ به‌ مرۆف و جنۆکه‌وه‌ به‌ هه‌موو تانه‌وه‌ له‌ یه‌ک شۆین بووستن و داوا له‌ من به‌کن، ئه‌وا من داواکاری هه‌مووی جیه‌یه‌ی ده‌که‌م ئه‌مه‌ند له‌ مۆلکی من که‌م ده‌کات هه‌روه‌که‌ چۆن ده‌زویه‌ک له‌ ناوی ده‌ریا که‌م ده‌کاتوه‌ کاتیک ده‌خه‌ریته‌ ناو ده‌ریا که‌ ده‌هه‌ندریته‌ ده‌روه‌، ئه‌ی به‌نده‌کانم، ئه‌وه‌ تمنه‌ها کردووه‌ که‌کاته‌نه‌ من بۆتان ده‌بێژم، و پاشان پادا‌شتان ده‌ده‌مه‌وه‌ (به‌ چاکه‌ و خراپه‌)، جا بۆیه‌ ئه‌وه‌ی خه‌یر و خۆشی بێنی؛ ئه‌وا با سوپاس و حه‌مدی خودا بکات، و ئه‌وه‌ش جگه‌ له‌ ئه‌وه‌ی بێنی؛ ئه‌وا با تمنه‌ها لۆمه‌ی نه‌فسی خۆی بکات» 15.

خوای گه‌وره‌ بێ پێویسته‌ له‌ هه‌موو جیه‌هان. و هه‌موو هه‌ول‌دان و کۆششکردن و کردووه‌یه‌که‌مان تمنه‌ها بؤ نه‌فسی خۆمانه‌، {وَمَنْ جَاهَدْ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ} (٦) (وَمَنْ جَاهَدْ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ) واته: (ئه‌وه‌ش که‌ هه‌ول ده‌دات و کۆشش ده‌کات له‌ پێناوی گه‌یاندنی ئاینی خوادا؛ بێگومان قازانج و سوودی هه‌ول و کۆششه‌که‌ی هه‌ر بؤ خۆیه‌تی، چونکه‌ به‌راستی خوا بێ نیاز له‌ هه‌موو خه‌لکی. (به‌ به‌لام له‌ قیامه‌ندا ئه‌و زۆر سوپاسگوزاری ئه‌و که‌سه‌نه‌یه‌ که‌ هه‌ول و کۆششیان داوه‌ له‌ پێناوی ئاینه‌که‌یدا)) [سورة العنکبوت: 6].

و ئیمه‌ ده‌زانین که‌ خوای گه‌وره‌ حیکمه‌تی هه‌یه‌ له‌ هه‌موو خۆلقه‌ره‌وه‌ که‌ماندا نه‌گه‌ر چیش سه‌بارمه‌یان نه‌زانین، و نه‌زانینی نه‌خۆش سه‌بارمه‌ت به‌ حیکمه‌تی پزیشک ئه‌مه‌ مانای ئه‌وه‌ نیه‌ که‌ بریاره‌کانی پزیشک بؤ گالته‌جاریه‌. زانسته‌ به‌ حیکمه‌ته‌کانی خوای گه‌وره‌ مانای ئه‌وه‌ نیه‌ هه‌موو لایه‌کانی حیکمه‌ته‌که‌ به‌زانین به‌لکه‌ به‌سه‌ تمنه‌ها به‌شیکه‌ی به‌زانین! به‌سه‌ هه‌نده‌ به‌زانین که‌ ئیمه‌ راسپه‌ردراوین -موکه‌له‌فین- بؤ په‌رستی الله و ده‌زانین که‌ حیکمه‌تی خودایی هه‌یه‌، ئه‌مه‌ به‌سه‌ به‌شیه‌یه‌کی گشتی، نه‌گه‌ر نا و مکه‌و ئه‌وه‌ ده‌بین که‌ کافره‌ به‌هه‌موو شتی‌ک که‌ تبه‌ی ناگات، {بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعَلَمِهِ لَمَّا بَأْتَهُمْ تَأْوِيلُهُ} واته: (به‌لکه‌ سه‌ر مه‌رای ئه‌و هه‌موو به‌لگانه‌ ئه‌وانه‌ بره‌ویان به‌قورئان نه‌کردوو که‌ هه‌یچ شتی‌کیان نه‌زانوووه‌ ده‌ر به‌اره‌ی، هه‌شتا بۆیان نه‌هاتوووه‌ سه‌ر نه‌جی ئه‌و به‌لگانه‌ی که‌ به‌لگینی پێداون) [سورة یونس: 39].

خوای گه‌وره‌ حه‌کیمه‌ -دانایه‌- و ئیمه‌ی بؤ حیکمه‌تیکی دروستکردوو -سه‌بانه‌ و ته‌الی-.

و تمنه‌ها الله شایسته‌ی ئه‌وه‌یه‌ به‌سه‌ر ستریت. هه‌یچ به‌یکه‌ک شایسته‌ی په‌رستن نییه‌ جگه‌ له‌ الله، ئه‌ی خۆلقه‌ره‌یه‌ی که‌ ئیمه‌ی له‌ نه‌بوونه‌وه‌ دروستکردوو، خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌ر مویت: {بَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} واته: (ئه‌ی خه‌لکینه‌ په‌ر مه‌ر دگاری خۆتان به‌سه‌ستن، ئه‌ی زاته‌ی که‌ ئیوه‌ و پێشینه‌ی ئیوه‌ی به‌دی هه‌ناوه‌، بؤ ئه‌وه‌ی رێبازی خۆناسی و ته‌قوا و پارێزگاری به‌گه‌ر نه‌ به‌س)

[سورة البقرة: 21]. و ئه‌ی زاته‌ هه‌یدایه‌تی ئیمه‌ی داوه‌ و شه‌ریعه‌ت و قه‌ده‌ری داناووه‌ و فه‌رمان و نه‌هه‌ی کردوو، {أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ} (٥٤) (أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ) واته: (هه‌رچی دروستکردن و بریاره‌دانه‌ هه‌ر بؤ ئه‌وه‌) [سورة الأعراف: 54].

تمنه‌ها خۆلقه‌ندن به‌ده‌ستی خوای گه‌وره‌ نیه‌، به‌لکه‌ هه‌موو قه‌ده‌ر و فه‌رمان و بریاره‌یکه‌ش به‌ده‌ستی ئه‌وه‌ و ئیمه‌ گوێرا به‌می فه‌رمانه‌کانی ئه‌وه‌ین -سه‌بانه‌ و ته‌الی-.

13. هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو].

14. ظاهرة نقد الدين في الفلسفة الحديثية، د. سلطان العميري، رسالة دكتوراه].

15. صحيح مسلم: 2577].

پهرستن مافی خوی گهورمیه لهسەر بئهدمکانی، ئەو زاتە -سبحانه وتعالی- نێمی دروستکردووه و ژیان و رزق و روزی بپههخشووین، و هیدایهتی داوین و پێغه‌مبهرانی بۆ ناردوین بۆ تاقیکردنەوە هۆلسنگاندان تا دەرگه‌وێت کامان کردوومان باشتره، پهرستن مافی خوی گهورمیه لهسەر نێمه،

{الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ} (٢) {الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ} واته: (هەر ئەو خۆی مردن و ژیاڵی به‌دیهیناوه، تا تاقیتان بکاتمه، کیتان کردوهی چاکتره و پسه‌ندتره، هەر ئەویش زاتیکه بالادسته به‌سەر بی باومراند، وه لێخۆشبووه به‌رانبهر نیمانداران) [سورة الملک: 2].

وژیان و قیامهتمان لهسەر زۆرموێکی راست نابیت مه‌گه‌ر به‌ پهرستن نه‌بیت، وروسته‌که‌مان تهنه‌ها به‌ پهرستن رێک ده‌بیته‌وه، پهرستن رێگره‌ له خراپه‌کاری و گونا‌ه و تاوانه‌کان و به‌هۆبانه‌وه ژیاڵی خه‌لکی چاک ده‌بیت، پهر و دگاران -سبحانه وتعالی- ده‌فه‌رمویت: { وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ } (٤٥) { وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ } واته: (نوێژیش به‌چاکی نه‌نجام ده‌، چونکه به‌راستی نوێژ به‌هه‌سته له گونا‌ه و تاوان و نادروستی ده‌کات) [سورة العنکبوت: 45]

وتنه‌ها به‌ پهرستن به‌هه‌شت ده‌به‌ینه‌وه و ده‌بیته‌وهی رزگار بوون له قیامه‌دا و به‌خته‌موری له ژیا‌دا. پهرستن بۆ سوود و خیزی نێمه‌یه، و واجبه له‌سەرمان به‌رامبه‌ر به‌ پهر و دگار -عز و جل- چونکه ئەو خولقینه‌مانه، و سوودی تهنه‌ها بۆ نێمه ده‌گه‌ریته‌وه و که‌مه‌تر خه‌می تێیدا تهنه‌ها ژیا‌لی بۆ خومان ده‌بیت. و به‌هه‌شت به‌ر خه‌، هەر که‌سه‌یک به‌هه‌شتی بویت ده‌بیت کردوهی بۆ بکات، و نێمه پێو‌سته‌مان به‌ یارمه‌تی الله به‌ -سبحانه وتعالی-، و پێو‌سته‌مان به‌ پهرسته‌تی و ئەو زاتە بی پێو‌سته له هه‌موان و بی پێو‌سته له هه‌موو خولقینه‌راوه‌کان.

21- چۆن خوی گهوره بناسین؟

و: خوی گهوره ده‌ناسین له زۆر رێگاوه به‌لام لێرهدا چواریان باس ده‌کین: رێگای یه‌که‌م: خوی گهوره ده‌ناسین له‌رێگای سروشت و فیتره‌تی پاکمانه‌وه. مرۆف به‌ فیتره‌تی پاکی خۆی ده‌زانیت که‌ خولقینه‌ریک هه‌یه، تو به‌ فیتره‌ت ده‌زانیت که‌ خولقینه‌ریک هه‌یه که له‌سەر ئەم شێوه نه‌ندامه ورد و سه‌رسور هه‌ینه‌را نه‌ دروستی کردویت. و هه‌روه‌ها مرۆف به‌ فیتره‌تی ده‌زانیت که‌ داواکراوه به‌یاریته‌وه و داوا به‌هاناوه هاتن بکات له پهر و دگاری به‌ پهرستن، و به‌ فیتره‌تی ده‌زانیت پێو‌ستی به‌ پهر و دگاریتی -سبحانه وتعالی- و پێو‌ستی به‌ ئەو زاتیه له هه‌موو کاتیکدا، و ئەم هه‌سته‌ی به‌پێو‌ستی زیاتر ده‌بیت له‌کاتی نارمه‌ته‌که‌کاندا.

فیتره‌تی ناسینی الله هه‌موو مرۆفه‌کانی له‌سەر دروستکراوه، خوی گهوره -سبحانه وتعالی- ده‌فه‌رمویت: {فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ} (٣٠) {فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ} واته: ((ئەو نێسان به‌دێکی پاک و بێگه‌ردوه) روو بکه‌ره به‌رنامه‌ی نایینی خاوه ئەملاولا مه‌که، خه‌لکینه‌ ئێمه‌ش پابه‌ندی ئەو نه‌خشیه‌یه بن که‌ خوا ئێوه‌ی له‌سەر دروست کردوه (واته‌ فوران که‌تلۆک و نه‌خشیه‌ی ژیا‌لی نادمیز ده‌که‌نه‌ لێی لامه‌دن)، هه‌چ جۆره گۆرانکاریه‌که له نه‌خشیه‌ی دروستکراوی خاوا رو‌نادات، نا ئەو‌یه دینی راست و دروست، به‌لام زۆر به‌ی خه‌لکی ئەم راستیانه نازانن) [سورة الروم: 30].

و هه‌روه‌ها -سبحانه وتعالی- ده‌فه‌رمویت: {وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ} (١٧٢) {وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ} واته: (بادی ئەو کاتمه‌ش بکه‌رمه‌ که‌ پهر و دگارت پشته‌و پشته‌ی ئەوه‌ی ناده‌می کۆ کردوه و پهمانی لێ و مرگرتن و کردنی به‌ شایه‌ت به‌سەر خۆبانه‌وه (پێی فه‌رموون): ئایا من پهر و دگاری ئێوه‌ نیه‌؟! هه‌موو وتیان: نابیت تو خوی نێمه نه‌بیت، به‌لێ شایه‌تیمان داوه (که‌ تو پهر و دگاریمانیت)، ئەمه‌ش بۆ ئەوه‌ی ئەوه‌کو له‌ رۆژی قیامه‌دا بلین: به‌راستی نێمه له‌مه‌ بێناگا بوین!!) [سورة الأعراف: 172].

پێش ئەوه‌ی دروست بکریین خولقینه‌راوین له‌سەر ئەوه‌ی خوی گهوره بناسین و به‌دایه‌تی بۆ بکه‌ین، {وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا}. {وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا} واته: پهمانی لێ و مرگرتن و کردنی به‌ شایه‌ت به‌سەر خۆبانه‌وه (پێی فه‌رموون): ئایا من پهر و دگاری ئێوه‌ نیه‌؟! هه‌موو وتیان: نابیت تو خوی نێمه نه‌بیت، به‌لێ شایه‌تیمان داوه (که‌ تو پهر و دگاریمانیت))

و پێغه‌مبهر -صلی الله علیه وسلم- ده‌فه‌رمویت: «هه‌موو مندالیک له‌سەر فیتره‌تی * له‌دایک ده‌بیت*» (فیتره‌ت واته: ئەو سروشته‌ پاکه‌ی خوی گهوره مرۆفی له‌سەر دروستکردوه له‌ باوه‌ به‌ تاکبوونی الله -ته‌حید- و هه‌روه‌ها قیولکردنی شته‌ باش و په‌سه‌نده‌کان و رته‌کردنه‌وه‌ی شته‌ خراپه‌کان)¹⁶. هه‌موومان له‌سەر ئەم فیتره‌ته له‌دایک ده‌بین، و ئەم فیتره‌ته به‌سه‌ بۆ هه‌موو مرۆفیک هه‌ق و راستی بویت بۆ ئەوه‌ی بگات به‌هه‌ق و راستی و ده‌بیت ته‌سليم و گوێزایه‌ل بێت بۆ راستی هه‌ر کاتیک دۆزیه‌وه.

و ئەم فیتره‌ته نکۆلی لێناکریت ته‌نانه‌ت له‌لای ئەوانه‌یسی زۆر رۆچوون له‌ کوفردا به‌تایه‌بیت له‌کاتی کارسه‌ت و نارمه‌ته‌که‌کاندا، خه‌لکی هه‌موویان په‌نا ده‌بن بۆ الله له‌کاتی نارمه‌ته‌دا و شیریک و هاو‌به‌ش به‌یاردانیان له‌بیر ده‌چیته‌وه، {وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا فَلَمَّا نَجَّكُم إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنسَانُ كَفُورًا} (٦٧) {وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا فَلَمَّا نَجَّكُم إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنسَانُ كَفُورًا} واته: ((خه‌لکینه‌ ئێوه‌) کاتیک له‌ ده‌ریادا ناخۆشی و ته‌نگانه‌ تووشتان ده‌بیت، ئەوه‌ هه‌ر چی پهرسته‌راو هه‌یه له‌ بېرو هۆش و باومر تاندا نامنیت و ون ده‌بیت جگه‌ له‌و زاتە (هاناو هاوار هه‌ر بۆ زاتی خوا ده‌بن تا رزگار تان بکات)

ناين و بىرنامهى ژيانى بۇ دانان، ئەمەى كەفرمانى پىكردووه به نوح، ھىر بەشويومىه قورئانىشى بۇ تۇ ئەى محمد صلى الله عليه وسلم وھى و نىگا كردووه و به نىبراھىم و موسا عىساھمان راگىاندووه كه رىيازى ناين و يەكخواناسى بىر نەدن و لەسەرى پايدار بن، ئەم بانگوازه راست و دروسته زور بەلاى بت پىرست و خوانناسانەوه گران و زحمەتە، بەلام خواى دانا خوى كسانى شايسته ھەلدەبۇزىت بۇ گىياندنى ناينەكەى رىنمووبى خەلكانىك دەكات كه بگىر نەوه بۇ لاى بىر نامەكەى بەپىرستن و نەجامدانى كاروكردووهى چاك) [سورة الشورى: 13].

ئىسلام ناينىك نىه وەكو ناينەكانى تر بەلكو بنچىنەى ناينەكانە.

23- ئىسلام چىيە؟

و: ئىسلام واتە تەسلىم بوون و ملكەچى وگوئرايەلى بۇ خواى گەورە.

خواى گەورە دەفەر موئىت:
 ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا﴾ (١٢٥) (وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا) واتە: (كى ھەبە ناينى چاكتەرە پەسەندتر و جوانتر بىت لەم كەسەى رووى كردۆتە خوا و خوى تەسلىمى ئەوزاتە كردووه لەكاتىكدا كار جوان و كار پەسەندو شويى ناينى ئىبراھىمى ملكەچ و فەرمانبەردار كەوتىت، كه خوا ئىبراھىمى كردۆتە خۆشويستى خوى ورىزدارى كردووه.)

[سورة النساء: 125].

ومانائى (أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ: رووى كردۆتە خوا و خوى تەسلىمى ئەوزاتە كردووه) واتە: تەسلىم و ملكەچ بوون بۇ خواى گەورە و پىروژ، ئەمە باشترىن كەسە لە روانگەى دىندار بىبەوه.

وخواى گەورە دەفەر موئىت:

﴿فَالِهَکُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلُمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ﴾ (٣٤) (فَالِهَکُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلُمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ) واتە: (خواى ئىو ھەبە ناينى تاك و تەنھايە، ھەمووتان تەسلىم و ملكەچى ئەم بن، مژدەش بەدە بەبەندە ملكەچ و فەرمانبەردار و دل ناومدانەكان)

[سورة الحج: 34].

ومانائى (فَالِهَکُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلُمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ: ھەمووتان تەسلىم و ملكەچى ئەم بن) ؛ واتە: ملكەچ و تەسلىمى حوكمەكەى بن. مانائى ئەم ناينەتە ئەمە دەخاتە روو كه ئىسلام واتە تەسلىم بوونى رەھا بۇ خواى گەورە، ملكەچبوون بۇ ئەم زاتە شكۆدارە و گوئرايەلىكردىنى شەرىعەت و مەنھەجەكەى بە رازى بوون و قىبول كردن ئەمە ناومرۆك و ھەقىقەتى ئىسلامە.

ئىسلام واتە ملكەچبوون بۇ خواى گەورە لە قەزا و قەدەر و شەرىعەتەكەى.

ئىسلام ناينى خواى گەورە بۇ ھەموو مرۆفائەتى، خواى گەورە دەفەر موئىت:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ (١٩) (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ) واتە: (بەراستى دىن و ناينى پەسەند لاى خوا تەنھا ناينى ئىسلامە)

[سورة آل عمران: 19].

ئىسلام ئەم ناينەبە كه خواى گەورە ھىچ ناينىك قىبول ناكات جگە لەم ناينە نەبىت،

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ واتە: (جائەوى بىجگە لە ناينى ئىسلام پەيرموى ھىر ناينىكى تر بكات لى وەر ناگىر نىت، لەقىامەتەشدا لە خەسار تەنھەندو زەر مەندانە)

[سورة آل عمران: 85].

ئىسلام ئەم ناينەبە كه خواى گەورە ھەموو پىنغەمبەرانى پىن ناردووه، ناينى پىنغەمبەران بەكە ئەوئىش ئىسلامە، و ھەموو پىنغەمبەران تەوحىد - يەك خوا پەستى - يان ھىناوھ نەگەر چىش شەرىعەتەكانيان جىواز بن.

خواى گەورە دەفەر موئىت:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْهُنَّ﴾ (٢٥) (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْهُنَّ) واتە: (ئىمە پىش تۆ ھىچ پىنغەمبەرىكمان رومانە نەكردووه، كه و محىمان بۇ نەناردىت بەوى كە: بىگومان ھىچ خوايەك نىه جگە لە من و دەبىت ھىر من بىرستىن.)

[سورة الأنبياء: 25].

وتەنھا ناينى ئىسلام لەسەر ئەم تەوحىدە ماوتەوه.

ئىسلام تاكە ناينى تەوحىدە لەسەر زوى.

لەكاتىكدا ئەوانەى خۇيان داوتە پال شەرىعەتەكانى تر شىرك و ھاوبەش برىاردانان تى كەوتووه، كەم يان زور بىت، پاش مردنى پىنغەمبەر و پاش ئەمەى خەلكى وازيان لە تەوحىد ھىنا خەلكى لەگەل كاتدا تووشى شىرك و ھاوبەش برىاردان بوون بۇ الله، و نەمرۆ تەنھا ناينى ئىسلام لەسەر ئەم تەوحىدە پاكە ماوتەوه كه پىنغەمبەران پىنى ھاتوون.

24- نايا ئىسلام دەتوانىت وەلامى ئەم پىرسىارانە بداتەوه كه نەقەكان نەيانتوانىوه

وہلاميان بدەنەوه، وەك: نىمە لە كوئوھ ھاتوون؟ بۆچى نىمە لىرەين لەم دونيايە؟

سەرەنجام وچارەنووسمان بەرەو كوئىيە؟

و: ئىسلام وەلامى ھەموو ئەم پىرسىارانەى داوتەوه لە يەك ناينەى قورئانى پىروژدا، خواى گەورە -سبحانە وتعالى- دەفەر موئىت:

﴿وَمَا لِي لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ (٢٢) (وَمَا لِي لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) واتە: (جا ئەمە بۆچى من ئەم زاتە نەپەرستم كه بەدى ھىناوم، ئىوھش خەلكىنە ھىر بۇ لاى ئەم دەبرىنەوه)

[سورة يس: 22].

لەكوئوھ ھاتووم؟ خواى گەورە منى دروست كردووه (الَّذِي فَطَرَنِي: كه بەدى ھىناوم).

وبۇ كوئى دەچم؟ دەگەر ئەمە بۇ لاى خواى گەورە بۇئەمەى لىپىر سىنەم لىپىكات لەسەر كردەمەكانم (وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ: ئىوھش خەلكىنە ھىر بۇ لاى ئەم دەبرىنەوه).

بۆچى ھاتووم بۇ ئەم جىھانە؟ بۇئەمەى الله بىرستىم و تاقى بكرىمەوه.

بۆچی الله بېرستم؟ سروشتیه که خوی گهره بېرستم لهکاتیکدا منی دروستکردوه، نهمه سروشتی پهیومندیه لعنیوان بهنده وپرومردگاری...
 نهمیش نهمیه بهنده پرومردگار و خولقینهری بېرستیت،
 (وَمَا لِي لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي). (وَمَا لِي لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي : جا نهمه بۆچی من نهم زاته نهمپرستم که بهدی هیناوم)
 تهنها نهم نهمته وهلامی سی گرنگترین پرسباری تیدایه که مروفایهتی و مکو پیویست ناتوانیت وهلامی بۆ بدوزیتتهوه.
 {وَمَا لِي لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ} (۲۲) (وَمَا لِي لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) واته: (جا نهمه بۆچی من نهم زاته نهمپرستم که بهدی هیناوم، نیوش خملکینه همر بۆ لای نهم دبرینهوه)
 [سورة يس: 22].

25- چۆن زانیت که موحهمهد -صلی الله علیه وسلم- پیغمبهره له لایهن خوداوه نیردراوه؟

و: زۆری موعجزه مکان واتابهکی موهواتیر ویهقینی تهواو دهیخشن له سهر پیغمبهر ایتمی سهر وهرمان نهرستو فهبلهسوفه بهکۆی کارهکانی نهک بههۆی رستهیهک که وتوویمتی یان لیکدانهمیهکی فهلسهفی. و نهمسورات بهکۆی پرۆژهکانی پزیشکه نهک بههۆی نهشتهگریهک که کردوویمتی. و ههر وهها بهلکه موعجزه باسکراوهکان له پیغمبهره موه -صلی الله علیه وسلم- نامازن بۆ موهواتیری و دلنایایی تهواو سهبارت بهوهی که پیغمبهره.
 نهمگر سهری زایانهمی بهکیت -صلی الله علیه وسلم- دهیبنیت راستگو بوو و به راستگویی ناوبانگی دهر کردوه تنهنهت له لایهن دوژمنه سهر سهختهکانیشیهوه، و ههرگیز تومتمی درۆ و تاوانی بۆ هملنه بهستراره، پاشان نهم باسی شته نهیبنراوهکان -غعیب- دهکات و بهو شیویه پرودهدات که نهم باسی کردوه، و پیش نهمانه همر له یهکهم پرۆژهوه بیروباوهری و مکو بیروباوهری ههموو پیغمبهرانه که بانگشعیان بۆ کردوه، پاشان پیغمبهرانی پیش خۆی موزدهی هاتنی نهمیان داوه به سهدهها سال پیش نهمه بیته پیغمبهر، نهمانه ههمووی نامازن بۆ موهواتیری و دلنایایی تهواو سهبارت به دروستیتی پهیامهکی.

پاشان چی دلنایایی سهبارت به گهر مترین نیشانه و نایهت که پنی هاتوه نهمیش قورنایی پیرۆزه؟
 خوی گهره به قورنای تههدای رهوانییز و قسهزانهکانی کردوه که نهمگر دمتوان شتییک بهینن و مکو قورنای یان تنهنهت سورتهتییک و مکو سورتهکانی، به لایم نهیانتوانی.

خوی گهره دهفه مویت:
 {لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا} (۲۴) {لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا} واته: (خۆ نهمگر نهتانتوانی و ههرگیز نایشتوانن)
 [سورة البقرة: 24].

بۆیه نهیانتکرد و ناستوانن نهمه بهکن.
 بهردوام قورنایی پیرۆز تههدای رهوانییز و قسهزانهکانی موشریکهکان دهکات، نهمان لهگهل نهم ههموو توانایهشدا ناتوانن لهم تههدایه سهر بهکون، و ناتوانن هیچ شتییک بهینن و مکو قورنای تنهنهت سورتهتییکیش.

د: عبدالله دراز -رحمهمتی خوی لیبیت- دهلنیت: (نایا پیغمبهر -صلی الله علیه وسلم- بهم تههدایه نهترسا لهوهی بیته هۆی هملگیر ساندنی گهر مگوهر و حهماسهتی نهدی؟

بۆیه ههمویان هملدهستان به کبیرکی کردنی بهناگاداریهوه ؛ چی بکات نهمگر کوملیک له رهوانییز و قسهزانهکانیان ریکهوتبان لهسهر نهمه قسهیهک بهینن و مکو قورنای بیت نهمگر چیش لهههندیک لایهیهوه بیت!

پاشان نهمگر قهناعتی به خۆی کردبیت که نهم حوکمه بدات بهسهر خملکی سهردهمی خۆی ؛ نهمی چۆن حوکم دههات بهسهر نهمهکانی داهاتوو؟ بهراستی نهم شته بیوییک ناویزیت بیکات که نهمی خۆی بز انیت مهگر نهمه نهیبت بهتهواوی متمانهی ههمیه به ههمالی ناسمانی و بهو ریگابهی بریاری ناسمانی بابتهکه بهریوه دهبات، بهم شیویه تههداکهی خسته پیش جیهان، بۆیه بریاریکی یهکلایانه بوو، ههرکه سبک پیچانهی بیتهوه نهم تووشی لاوزی و بی تواناییهکی ناسکرا، و شکستی روون بووه بهدریژی سهردم و کاتهکان.¹⁸
 نهم موشریکهکان پیمان و ابوو کۆر نهوهی سوپاکان و گردبوونهوهی کوملهکان بۆ جهنگان درۆ پیغمبهری خودا -صلی الله علیه وسلم- ناسانتره له لاسایی کردنهوهی قورنای و قبولکردنی تههدیهکه؛ چونکه نهمه نهمپر ی هملدانایانی دوویست،
 {وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ} (۲۶) {وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ} واته: (بنی باوهران دهیانوت: گوی مهگرن بۆ نهم قورنانه و بیکمن بهگاله و همر و هوریا (لهم سهردهمهدا نهم راگهپاندنهی بهدهست ناحهزانهوهی نهم رۆله دهیبنیت) بۆ نهمهی نیوه زال بین و بیهنهوه)
 [سورة فصلت: 26].

ههموو عهرمب و نهم نهمتهنیهی نهم تههدایهپان پیگهیشتوه ؛ نهیانتوانی شتییک بهکن که مولحیدهکان و نهمانی تر له بیناوهران بتوانن پستی پی بیهستن.

نالوسی -رحمهمتی خوی لیبیت- دهلنیت: (هیچ یهکیان ههتاوهکو نهمرۆش هیچ وشهیهکی نهوت و باسی هیچ وسف و وهسفر اوئیکی نهکرد) ؛ مهیستی نهمیه نهیانتوانی بههیچ شیویهک رهد و وهلامی قورنای بدمنهوه و نهیانتوانی سورتهتییکیش هاوشیوهی قورنای بهینن.
 له جوبهیری کوری موعبهمهوه -رهزای خوی لیبیت- (کاتییک هیشتا مسولمان نهیو) دهلنیت: «گویم له پیغمبهری خودا بوو -صلی الله علیه وسلم- له نوژی مهغرییدا -سورتمی الطور-ی دمخویند، کاتییک گهیشته به نهم نایهته:
 {أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ} (۳۵) {أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ} * نایا نهمان (بنی خولقینهریک) له خویانهوه دروست بوون یان خویان (خولقینهر) و دروستکاری خویان؟ (35)
 {أَمْ خُلِقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَمْ لَا يُوقِنُونَ} (۳۶) {أَمْ خُلِقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَمْ لَا يُوقِنُونَ} * نهمی نایا نهمان ناسمانهکان و زموویان دروست کردوه (نهخیز و نیه) بهلکه دلنایا بین و گومانمان ههمیه (36)
 {أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصْطَفُونَ} (۳۷) {أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصْطَفُونَ} * نهمی نایا گنجینهکانی پرومردگاری تو لای نهمانه؟ یان نایا همر نهمان دهسه لاتدار و زالن (37))
 [سورة الطور].

النبا العظيم، د. عبد الله دراز رحمه الله، ص 44-45. 18

دهلئیت: دلم خمریک بوو بفریت»¹⁹

قورئان نهینی سهر و عجبیی تیدایه که دمگاته نفسی مروف.

تیرامان بکه چون نافرمانی موشریکهکان کودبوونمه له دوری مالی نهوبهکر کاتیک قورئانی دمخویند چونکه زور سرنجی رادهگیشان و کاربگر بوون پنی، نهمنش بووه هوی نارمحتی لای پیاوانی قورمیش.²⁰

ویویه شاندهکانی عمره ب ریکهوتن لهسهر نهوهی گوی له قورئان نهگرن ورینا نهمن کس گوی بو بگریت له کسوکاریان، نهمه تاکه رینگایه بو مانهوه لهسهر کوفر.

له سهرسور هینر مکانی قورئانی پیروز که نهراون ویهکیک لهوانه د. عبدالله دراز -رحممتی خوی لیبیت- باسی کردوه له مسهلهی دابهزینی نایتمهکانی قورئان له ماوهی جیاوازا، پاشان پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- نامازهی کرد بو دانانی نایتمهکان له شوینی دیار بکراو له نیوان سورتمهکان و نایتمی تر له نیو سورمتی تر، پاشان هس سورمتیک و مکو پیکهاتهیهکی سهر بهخو دردهکویت، -رحممتی خوی لیبیت- دلئیت: (لمکانی دابهزینی قورئان همدنیک بایتم لهقورئاندا جیاواز بوون له ئهوانی تر، بویه پلهپله دهبوونه یکهیهکی سهر بهخو پاش نهوهی نایتمی تر دادمهزی -لهسهر ههمان بایتم- همدنیکیان لیره وئهوانی تر لهشوینی تر لهگمل ئهوانی تر دادهران، بهینی فرمانی پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- که نهویش له روهی پیروزوه -جبریلوه- پنی دهگیشتم.

نهگهر سهری میزوی دابهزینی نایتمهکانی قورئانی پیروز بکمین، تبیینی دهکمین هم و محیه بهشویهیهکی گشتی بهسز ابووه به حالتم و بونه وروداوی تاییتم، و نهمه و امان لیدمکات پرسیار بکمین سهارتم به ئه کاتهی که ریکخستنی هس سورمتیکی تیدا تهواو بوو و مکو یکهیهکی سهر بهخو.

وهکو نهوه و اینت قورئان پارچهپارچهی جیاواز و ژماردار بیت لهسهر بینایهکی کون، دووباره بنیات نرایهوه له شوینیکی تر لهسهر ههمان شیوازی پیشوو، نهگهر نا چون دهکریت لیکدانهوه بگریت بو نه ریکخستنه خیرا و منهنهجیانهی زوریک لهسورتمهکان له ههمان کاتدا؟ بهلام چی زامنیکی میزوی مروف دمتوانیت بهدستی بهینیت لهکاتی دانانی نه پیلانه سهارتم به رووداومکانی داهاتوو و داواکراومکانی شریعت، و چارسهه و بیستراومکان، چ جای شیوازی زمانهوانی که دهبیت نه چارسههوانی تیدا پیشان بدریت، و هسرهها گونجاوی شیوازی لهگمل نه سورتمه جیا له ئهوانی تر؟

نایا ناگهینه سهرنجامی نهوهی نه پیلانه و جیهجیبوونی بهو شیویهی هیوامان دهخواست، دهبیت له لایمن خولقینریکی مهزنهوه پیلانی بو دانرا بیت، که توانای هیه نه گونجاندنه داواکراوه دامهزراو بکات؟²¹

قورئان موعجزیهیهکی سهر بهخویه لهسهر راستگویی پیامبرایتمی -صلی الله علیه وسلم-.

وهو موعجزیهانهی لهسهر دستی رووداوه -صلی الله علیه وسلم- زورن وزیاترن له ههزار، و روودانی ماومکهی دور نیه وئهوانی گیز اوپانهتهوه له راستگوترین و چاکهکارترین خولقینراون.

وهو گیزهروانه که نه موعجزیهانیهان بو نیمه باسکردوه له شتی زور ورددا درو ناکمن نهی چون درو بهناوی نهوهوه دهکمن، لهکاتیکدا دهزان نهوهی درو بهناوی نهوهوه بکات نهوا با شوینیکی بو خوی دابنیت له دوزه، هسروکو پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- هسرهشی کردوه. وهندیک له موعجزیهکانی پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- ههزارهها له هاوه لای بنبویانه وهندیکیان دیهها هاوهل گیز اوپانهتهوه، نیتر چون ریک دهکمن لهسهر درو کردن له ههموویاندا؟

ونمونه لهسهر موعجزیهکانی که ژماریهکی زور له خهکی بینان: فرموده گریان ونالهی قهدی دارهکه نهمنش فرمودهیهکی بهناویانگه و متهماتیره -زوریک گیز اوپانهتهوه- ؛ پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- وتاری دمد لهسهر نه قهدی داره، کاتیک مبینریکی بو دروستکرا و بهسریدا سهرکمت و وتاری دا، قهدی دارهکه دستی کرد به گریان وناله و مکو گریان ونالهی مندال، بهردوام بوو لهسهر نهمه ههتاوهکو پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- باومشی پیدا کرد و بیدهنگ بوویهوه. نه فرمودهیه نه هاوه لانه گیز اوپانهتهوه: (انس بن مالک، وجابر بن عبد الله، و عبد الله بن عباس، و عبد الله بن عمر، و ابي بن کعب، و ابي سعید، و سهل بن سعد، و عائشة بنت ابي بکر، و أم سلمة).

نایا نه ژماریه له هاوه لای ؛ دهکریت یهکدهنگ بن له درو کردن له گیزانهویهکی ههوانی و مکو نهمه؟ بهکو هندیک له موعجزیهکانی ههزارهها له هاوه لای نامادهی بوون و مکو دره چوونی کانیای ناو لهنیو پنجه پیروزهکانیهوه ههتاوهکو ههزار و پینج سهه هاوهل دستتویژیان لیگرت و لییان خواردهوه، و فرمودهکه متهماتیره وه گیزانهوهی (بخاری) و (مسلم) ه. وزوربوونی خواردنیکی کهم بوئوهی سوپایهکی مهزن لئی بخوات، و نهمنش گیزانهویهکی متهماتیره له هاوه لانهوه، و نیامی بوخاری بهتمنها موعجزیهی زوربوونی خواردن لهسهر دستی پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- له زیاتر له پینج شوین باسکردوه له سهجیهکهیدا.²² نهگهر بهلگهکانی راستگویی دامهزراو بن و موعجزیهکان زور بن لهسهر راستگویی پیغمبرایتمی -صلی الله علیه وسلم-، نیتر چون ناقلیک ههموو نهمانه بهدرو دمخاتهوه؟

و نهمنش هندیک موعجزیهی تره له موعجزیهکانی پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- :

پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- شهویکیان ههوالیدا بهوهی بایهکی توند ههلهمکات، و نههی کرد لهخهکی بهپیوه بوستن، پیاویک هستا و بایهکه هملیگرت وله شوینیکی دور فری دا.²³

وههوالیدا -صلی الله علیه وسلم- سهارتم به مردنی نهجاشی لهی روژهی تیدا مرد، و نوژی لهسهر کرد و چوار تهکبیره کرد.²⁴ و پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- باسی نهوهی کرد که عومر و عوسمان و عهلی و طلحه و زوبیر شههید دهبن -مرزای خوابان لیبیت-، وئهوان وهکو خهکی ناسایی لهسهر جیگاکانیا نمرن.

19. صحيح البخاري: 4854.

20. صحيح البخاري : 3905.

21. کتاب مدخل إلى القرآن الكريم، د. عبد الله دراز.

22. البخاري (1217)، البخاري (2618)، البخاري (3578)، البخاري (4101)، البخاري (6452). وههموویان رووداوی جیاواز بوون وئهمانه

تهنها له بوخاریدا هاتون!]

23. صحيح مسلم: 3319.

24. صحيح البخاري: 1333.

پیغمبری خدا -صلی الله علیه وسلم- له گهمل ئهوبهکر و عومر و عوسمان و علی و تلحه و زوبیر چوه سهر شاخیک، نهوبهدهی لهسهری بوون جولایهوه، پیغمبری خدا -صلی الله علیه وسلم- بهشاخهکه فهرمووی: (هیمن به، کس لهسهرت نیه جگه له پیغمبری یک یان راستگویمک یان شههیدیک نهیبت).²⁵

جهختی کردوه لهسهر پیغمبری ایتهی بو خوی و راستگوئی بو ئهوبهکر بو ئهوانی تر شههید بوون، نهوهی باسیکرد رویدا. و 150 فهرمووده هیه که پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- له پسر و درگاری پارایهوه و دستبجی و لهامی دراومهوه و خهلیش شاهیدی لهسهر نهمه دهدن!²⁶

وخهلی مهکهکه داوایان له پیغمبری خدا -صلی الله علیه وسلم- کرد که موعیزه و نیشانهکیان پی نیشان بدات، نهویش نیشانی دان که مانگ بووه به دوو لهتوه، وکیوی حیرا لهنیوانیان بوو، وئهم فهرموودهیه متهواتیره و اتا؛ لهئوپهری بهرزی پلهی سهحیحی دایه. و پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- سورتهی (القمر) دهخویند که موعیزه لهعتیونی مانگی تیدا باسکراوه لهکاتی کوبوونهوه گهورمکان و مکو جومعهکان و جهژنهکان بوئوهی خهلی ئه موعیزه به بیستن وئهم موعیزه یه بهکاردهینا و مکو بهلگهیهکه لهسهر راستگوئی پیغمبر ایتهی. پاشان پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- ههوالیدا سهبارت بهوهی که ئادم کوتا خولقینراوی زیندوه، دهفهرمویت: (ئوادم دروستکراوه لهپاش عهسر لهروژی جومعه؛ کوتا خولقینراو بوو).²⁷

وئهمیش ههقیهتیکی زانسته و ئیستا سهلمینراوه، چون پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- زانستی ههجوو سهبارت بهوهی ئادم -علیه السلام- کوتا بوونهوری زیندوه که لهسهر زوی دهردهکه مویت پاش دهرکهوتنی روومک و ناژمهکان؟

سهیری ئهم نایمه بکه، خوی گهوره دهفهرمویت: {وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا وَالنَّهَارَ آيَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا} (١٢) (وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا وَالنَّهَارَ آيَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا) وئهم نیشانه (لهسهر دهسهلانی خومان و بو حسانهوه و ئهجامدانی کاروبارتان و راگرتنی پلهیهکی گهرمای لهبار بو زبانتان)، ئینجا ئیمه تاریکیان بهسهر دیاردهی شهودا هیناوه و دیاردهی روژیشمان به ئاشکرا و دیار و بینراو سازاندوه) [سورة الإسراء: 12].

{فَمَحْوًا آيَةً اللَّيْلِ} * ئینجا ئیمه تاریکیان بهسهر دیاردهی شهودا هیناوه: (واتا مانگ که دیاردهی شهوه؛ روژنا بووه پاشان روژنایهکهی لابراره. وئهمه لیکدانوهی هاوه لانه بو ئهم نایمه پیرزه، ئیمان نین کسیر -ابن الکثیر- له تفسیر مکهیدا دهگنیریتوه له عبدالله کوری عباسهوه -هرزای خویان لیبیت- که دهلت: (مانگ روژنا بوو ههروکو روژنایی خور، بووه نیشانهی شهوه، بویه روژنایهکهی لابرا). و سهیر نهویه که زانستی ههرو پئی گهشتوه، ناسا بلاوی کردوه لهسهر مألپهر و کهناله فهرمیهکانی: یهکه ماوهی تهمهنی مانگ و تیبیدا روژنا و درهوشاوه بوو -ههکو خور-.²⁸

ویه متهواتیر سهلمینراوه که ئه نیشانه و نایمه رویداوه و ههروهها ههوالدانیسه سهبارت به نهیبنراوهکان -غیب- و وردهیه بی سنورهکانی نهیبهکانی ناسمانهکان و زمووی لهسهر دهستی یهک پیوا -صلی الله علیه وسلم-، و دابهزینی قورناتی بو، و لهسهر ههمان پهیامی پیغمبرانی پیتشوه، و له لایهن خوی گهوره سهخراره و کزچی دواپی نهکرد ههتامکو شهریعهتهکهی کامل بوو. بویه؛ دانیندانان به یهقین و دلناییهوه لهسهر نهوهی پیغمبره ئهمه ژیری و ناقالبته!

نیشانه غهیبیهکانی پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- زیاتره له ههزار. و گنیروهی موعیزهکانی؛ هاوه لانی بوون که راستگوترین و چاکهکارترین خولقینراون. و سهیر نهویه گهورمکانی نیو هاوه لان مسولمان بوون پیتش نهوهی ئه موعیزانه بیبن، وئهمان مسولمان بوون چونکه زانین پیغمبر موحهمد -صلی الله علیه وسلم- راستگویه، و ههروگیز دروی نهکردوه.

ئهم ههلویتسهی گهورمکانی نیو هاوه لان ههلویتسهی نهقلی دانایه، راستگوئی پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- بهلگهیه و بهسه بو سهلماندنی راستگوئی پیغمبر ایتهی، .. چونکه: ئه کسهی بانگهشهی پیغمبر ایتهی دهکات یان نهوتتا: راستگوترینی نیو خهلیکه، چونکه پیغمبره .. و پیغمبر راستگوترینی نیو خهلیکه.

یان نهوتتا: دروزنترینی نیو خهلیکه، چونکه درو دهکات سهبارت به گهورمترین بابته. تهنها نهزانمکان جیاوازی ناکهن لهنیوان راستگوترین و دروزنترینی نیو خهلیکی.²⁹

زور ناسانه که ئاقل بتوانیت جیاکاری بکات لهنیوان راستگوترین و دروزنترینی خهلیکی. و موشریکهکان له یهکه روژی پهیامبر ایتهیهوه دانین بهوهدا نا که پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- ههروگیز دروی نهکردوه، پنیان ووت: (ههروگیز نهمانبینهوه دروت کر دبیت).³⁰

و کاتیک ههروقل پرسپاری کرد له نهبو سوقیان پیتش نهوهی مسولمان بیت: (نایا نیوه تومتهی دروکردنتان دهواتهوه پالی پیتش نهوهی ئهم قسانه بلیت؟). نهبو سوقیان ووتی: نهخیز.

ههروقل ووتی: (ناکرت درو لهگهلی خهلیکی نهکات و درو بهناوی خوی گهوره بکات). پاشان ههروقل و ته بهناوبانگهکهی ووت: (نهگهر لهلای بوومایه نهوا پنیهکانیم دهشورد).³¹

کافر مکن نهیانتوانی یهک دروکردنی بهسهلمین له ههموو ژبانیدا -صلی الله علیه وسلم-، بویه قورنات نکولی کرد له کوفر یان ههروچنده دهیانزانی حالی بهم شویه پیتش نهوهی بیت به پهیامبر، خوی گهوره -سبحانه و تعالی- دهفهرمویت:

25. صحیح مسلم: [2417].

26. ئهم فهرموودانه کزکراوتهوه له لایهن: سعید بن عبد القادر باشنفر، لهکتیبی (دلایل النبوة)، لهچاپی (دار ابن حزم).

27. صحیح الجامع: [8188].

28.

http://www.nasa.gov/mission_pages/LRO/news/vid-tour.html <https://www.youtube.com/watch?v=UJKmSQq p8wY>

29. ثبوت النبوات عقلاً و نقلاً، ابن تیمیه، دار ابن الجوزی، ل / 573، و بمعناه فی نفس المصدر ص 318.

30. صحیح البخاری: [4971].

31. صحیح البخاری: [7].

{أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ} (٦٩) {أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ} واته: (بان لهو میه پیغمبر مکعبان نانسایومو لهو بوته هوئی لهو هی بره به پیاممکی نمکن و دژی بوستن!!)
[سورة المؤمنون: 69].

حال و ژبانه می پیغمبر -صلی الله علیه وسلم- بهلگه میکی سمر بهخو به لهسر لهو هی پیغمبره.
-صلی الله علیه وسلم-.

نهگمر هوکار مکانی راستگویی بهشوی میکی گشتی پالیشت بن بو پیغمبر ایتمی -صلی الله علیه وسلم-، نیتر چون ناقلیک هممو نهمانه بهدرو دمختمه؟

26- چۆن بزنام که داواکراوه لیم باوهر به الله بهینم؟

و: سهری نفسی خوت بکه دهنایت که تو لهتاقیر دنه مودایت، نایا هستتیک نیه له ناخت؛ کاری چاک بکه و کاری هله مهکه؟
نهگمر لهینشت همدیک پاره همنیت و خاومنه که می لپی دوور بیت، نهوا هستتیک بو دیت دهلایت: نهام پاران بهه و سوودی لیوهر گره، و هستتیک له بهرامبردا دهلایت: نهام مهکه؛ حرام و تاوانه.

تو له هممو ساتتیک ژبانت له تاقیر دنه مودایت.

نهام هسته -هستی لهو بکه و نهام مهکه- لهناختدا همیه، چونکه تو لهراستیدا لهتاقیر دنه مودایت و هسر تمنها بو بهسمر بردنی ژبان دروست نهکراویت.. شتتیک نیت بههات نهبیت.

خوای گهره دهفر مویت:

{إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا} (٣) {إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا} واته: (بهراستی نیمه رینمو و بیمان کرد بو ریگهی راست، به نازادی دمتوانیت بیته کسایتمیکی نیماندارو سوپاسگوزار، یان بی باوهر و خوانناس)

[سورة الإنسان: 3]

مروّف لهناختدا هستی (لهو بکه و نهام مهکه) همیه: یان نهومتا سوپاسگوزاره له هممو ساتتیک ژبانی.

بهلگو له هممو قوناغیک له قوناغمانی ژبانی مروّف لهو میه خیر یان شمر بکات، نایا دمچیت بو مزگومت تمنها بو کات بهسمر بردن.

بویه خوای گهره دهفر مویت:

{وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ} (٥٦) {وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ} واته: (من جن و مروّقایتم دروست نهکردوه تمنها بو پسرستی من نهبیت)

[سورته الذاریات: 56].

له هسر همنگاو یک جزریک له بخدایتمی بو الله یان سمر پیچی فرمانهکانی لهو تبادیه -سبحانه و تعالی-.

هسر کسینک رینمونی کرا بیت بو لهو خوا فرمانی پیکردوه لهو رزگاری بووه، و لهو سمر پیچی فرمانهکانی خوا بکات لهوا بههلهدا چوه.

و نهام توانای بژارنده لهو بهوادا دیت که لپرسینهوه لهگمل مروّف دمکرت لهسر هممو شتتیک که کردوویتمی.

مهیسستی خولقاندنمان بو نهو میه تاقی بکریتمهوه، و نهام نهو مهیسستیه که خوای گهره پیغمبرانی بو ناردوه و کتیبهکانی دابهن اندوه،
{وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ} (٣٦) {وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ} واته: (سویند به خوا بیگومان نیمه لهوا هسر گمل و نهتمهیکدا پیغمبر یکمان رهوانهکردوهو پیمان راگهاندوه که پنیان بلتیت: تمنها خوا پسرستن، خوتان

دوره پسر یز بگرن له هممو پسرستراویکی تر)

[سورته النحل: 36].

ودوای لهو تاقیر دنه مهکه کوتابی دیت به مردن، نهوا دهگمر یینهوه بو لای خوای گهره، {وَأَلَيْهِ تُرْجَعُونَ} واته: (وتمنها بو لای نهو دهگمر یینهوه)

[یس: 22].

{وَأَنْ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى} (٤٢) {وَأَنْ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى} واته: (وگهرانهوه کوتا بو لای پسروردگارت)

[النجم: 42].

{إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى} (٨) {إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى} واته: (بهلدنیا بیهوه، گهرانهوه بو لای پسروردگارت)

[سورته العلق: 8].

دهگمر یینهوه بو لای خوای گهره بو لهو لپرسینهوه ممان لهگملا بکات لهسر لهو کردوومانه،

{وَأَنْ سَعْيُهُمْ لَشَوْفٍ لَشَوْفٍ} (٤٠) {وَأَنْ سَعْيُهُمْ لَشَوْفٍ لَشَوْفٍ} * بیگومان هسول و کوشش که می دهبینر یتهوه لهقیامتدا (40)

{ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَى} (٤١) {ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَى} * پاشان پاداشت دهر یتهوه بهتترو تسملی (41)

[سورته النجم].

دهبیزیت لهو کردوته له کردوه و لپرسینهوه لی دمکرت لهسر هممو یان،

{فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ} (٧) {فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ} * نیجا هسر کسینک به نهاندازی گهر دلبهیک چاکه می کردبیت دهبینیتهوه (7)

{وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ} (٨) {وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ} * وه هسر کسینک به نهاندازی گهر دلبهیک خراپه می کردبیت دهبینیتهوه (8)

[سورته الزلزله].

27- نایا دهبیت نیمان هینان به الله بهس بیت و کوفر بکرت به پیغمبران؟

و: نایبیت،

نیمان به بوونی الله لهگمل باوهر نهوون به پیغمبران بهس نیه بو لهو مروّف مسولمان بیت، مانای چیه که باوهرت و ابیت خوای گهره خولقنسر و روزیدر و بهر تو بهری گهر دوونه، پاشان کوفر بکرت به و محیه که می و نکولی بکرت له پیغمبرانی؟

نهام کوفری گهره میه.

نایا کتی تاوانیکی گهر متری کردوه لهو که نکولی له و می پسروردگار دمکات، خوای گهره دهفر مویت:

{إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفْرَقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَبْتَدِئُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا} (١٥٠) {إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفْرَقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَبْتَدِئُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا} * بیگومان

لهوانه می باوهر به خوا پیغمبران ناهنن و دهیانویت جیاوازی بکن له نیوان خوا پیغمبر مکنیدا (کوایه باوهر یان بهخوا همیه به لام باوهر یان

به پیغمبران نیه)، (یا خود) دملین: باوهر دههینین به همدنیک له پیغمبران و باوهر به همدنیکان ناهینین و دمانهویت لهو نیوانهدا ریگه و بهر نامیک بو خویان بدمست بهینن (150) **أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا (١٥١) { أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا * نَا نَمُو كَسَانَه بَمِرَاسْتِي هَسِر بِي بَاوَهَرِن وَ بُو بِي بَاوَهَرِن سَزَايَه كِي سَسِر شُور كَسِر مَان نَامَادَه كِر دَوَه (151) }** [سورة النساء]

هسِر كه سَبِك باوهری به الله هسینت و كافر بیت به پیغمبران نهوا له راستیدا كافره. هسِر كه سَبِك كوفر بكَات به پیغمبریک له پیغمبره كان نهوا كافره به الله چونكه نكولی كردوه له وحی، بویه نه هلی كَتیب كوفر یان كرد به هوی باوهر نه بوونیا به پیغمبرایمتی موحمد -صلی الله علیه وسلم-. **{إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ} (٦) {إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ}** واته: (بمراستی نهوانه بی باوهر بوون له خاومن كتیبه كان و مشریك و هاوهمگه مان دهخزینه ناو ناگری دوز مخمو به نهمری نیایدا بو همیشه دمینه هه، هسِر نهوانن تاوانبارترین و خرابترین خملكانی سمرزوهی) [سورة البینه: 6]

و هسِر مشهی خوی گهوره بهوهی دهنجه دوز مخموه؛ هسِق و راستیه، واته: **{فَحَقَّ وَعِيد}** واته: (بویه هسِر مشهی (من لهزریان) هاتهدی) [سورة ق: 14].

نیسلامتی مروف دهمزراو ناینت و رزگاری ناینت تنها به هوی دانیدانانی مروف لهسره نهوهی خوی گهوره خولقینس -الخالق- و روزیدم -الرزاق- ژبیهمره -المحیی- و دهرزینت -الممیت-، بهلكو دهنیت مروف باوهری به پیغمبران هسینت. بویه نیمان هینان به بوونی الله و كوفر كردن به پیغمبران تنها بس نیه و سوودی بو بنده نیه له قیامندا، چونكه دهنیت بنده خوی گهوره بهسرتت و باوهری به هسِر پیغمبران هسینت. نهگم نیمان هینان به الله بس بوايه نهوا خوی گهوره پیغمبرانی نهدنارد و كتیبه كانی دانهمهزاند، چونكه هسِر مروفایمتی خوی گهوره دناسن له فیترتهوه.

خوی گهوره كه توی خولقاندوه و هیدایمت و روزی داویت تنها نهوا شایستهی پرستنه بهینی شهریعته كهی كه پیغمبران هیناویانه.

28- نایا كافر پاداشت دهریتهوه لهسره كردهوه چاكه كانی له لایهن خوی گهوره وه؟

و: كردهوهی چاك فیترته كه خوی گهوره خملکی لهسره كردنیا دروستكر دوه، بویه دهنیت هسِر مروفیک نهگم كافر و مشریكیش بیت کاری چاك دهكانت، هسِر خملکی كردهوهی چاك دهكان به هوی فیترتهوه كه خوی گهوره لهسرهی دروستیانی كردهوه. بهلام مرجی قبول بوونی كردهوهی چاك بریتیه لهوهی: مروف مبهستی لهكردنی رزماعندی خوی گهوره بیت، واتا؛ مبهستی بهدستهنیانی پاداشت بیت له لایهن خوی گهوره وه.

بویه نهوا كهسهی كوفری كردوه به خوی گهوره و پسرزوی تر دهرسرتت لهگم خوی گهوره؛ پنی دملین: برؤ بو لای نهوانهی كردهوتن به شهریکی خوی گهوره له كردهوه چاكه كاندا و داوی پاداشت له نهوان بكه، تو به كردهوه چاكه كانت مبهستت رزماعندی خوی گهوره نهبووه بهتنها.

بهینهوه به بیری خوت مروفیک كهسوكاری پسر و درمیان كرد و خسر جیان لهسره كرد هتاو مو بووه گنج و بههیز بو، پاشان چوو بو لای خملکی تر بو نهوهی خزمهتیا بكَات، نایا مافی ههیه بگم رتهوه بو لای كهسوكاری و بلیت پنیان: كری خزمتهی كردنی نهوا خملكانهم بدنه؟ با بچیت بو لای نهوانهی كه خزمهتیا كردهوه و با پاداشتی لای نهوان دست بكهیت. و بهرترین سیفته كانی كمال و بی پیوستی به بوونهومر مكان تنها بو خوی گهریه. نهوا خوی گهوره كه توی خولقاندوه و روزی داویت و نبعمتهی زوری بیبه خشبوویت پاشان واز له پرستی دههینت و دمهویت پاداشتی كردهوكانت له لای نهوا دست بكهیت؟ نهوه چون دهنیت؟

بویه خوی گهوره دهر مویت:

{وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ نَبْءًا مُّثْمَرًا} (٢٣) {وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ نَبْءًا مُّثْمَرًا} واته: (كاتیک هاتین و تماشای نهومان كرد كه كردهوه بهر بامانداو كردهوه تهوتوزیكي پسر و بلاو.)

[سورة الفرقان: 23].

و خوی گهوره -سبحانه و تعالی- دهر مویت:

{وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا} (٣٩) {وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا} واته: (نهوانهی كه ریزای كوفر یان كرتوته بهر كردهوكانیا و ملك تر او بلكه سسر ابینگ وایه له بیابانیکدا بریسكه بداتهوه كهسگی نینوو واز بزانیت ناوه هتا كاتیک گهسته لای دهنیت هیچ نیه)

[سورة النور: 39].

نهوانهی كافر شایستهی پاداشت نین لهسره كردهوكانیا نهگم چیش كردهوهی چاك بن، چونكه نهوان كافر و مبهستیا له كردهوهی چاك بهدستهنیانی پاداشتی پسر و دگاریان نیه، و مبهستیا له كردنیا رزماعندی پسر و دگاریان نیه.

مهسلهكه تنها كردهوهی چاك نیه هسِر و مان لهسره فیترتهی كردنی زوریک له کاری چاكه دروست كراوین، بهلكو بابتهكه لهسره نهوهی بوجی كردهوهی چاكه دهكیت و بو رزماعندی كی دهكیت؟ و نایا بو بهرزه موندی تاكه كهسی خوت دهكیت یان بو ریا دهكیت یان بو رزماعندی جگه له الله دهكیت؟

هسِر نهوانه لهیناو خوی گهوره نین بویه پاداشت نادرتهوه لهسره كردنی نهوا كاره چاكانه له لایهن خوی گهوره له قیامندا.

29- نهگم نیسلام ناینی هسِق و راستی بیت بوجی گومان ههیه سهبارت به نیسلام؟

و: گومان -شوبه- بابتهكه كه مسلمان لهناو نایندا لئی تن ناگات، و لئی تیکم بووه و نارونه له لای هتاو مو وه لامیکی دست دهكویت

و خوی گهوره -سبحانه و تعالی- وستی و ابووه كه همدنیک مهسلهی ناروون هسینت له همدنیک له لقهكانی بابته ناینهكان، بو نهوهی

شونكه توتوانی باطل و ناراستییهكان بههزیانهوه دور بكهونهوه له گوزرایمتی پسر و دگاریان

خوی گهوره -عز و جل- دهر مویت:

{هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ} (٧) (هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ ﷻ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ) واته: (نمو خوابه زاتيكه كه قورئاني بو سر تو (نمی محمد (صلی الله علیه وسلم) ناره خواروه، بهشیک له نایتهکانی دامزر او و پایدارو روون و ناشکران، نموانه بنچینهی بناغهی قورئانهکن و هندیکی تریشی و اتای جزو جزو هملدگرن و به ناسانی و اتای مهبست بعدی ناگریت، جا نموانهی که له دلیندا لاری و لادان همیه، حمز له ححق و راستی ناکن، نموانه شوینی نم نایتهانه دکمون که مانای جزو جزو و فراوانیان همیه، بو نموی فیتنه و ناشوب و ناوکوی و دووهرکی دروست بکن، یان بو نموی لیکدانموی هملی بو هملدگرن، له حالیکدا که لیکدانموی نمو جزوه نایتهانه خوا خوی به تمواوی دمیزانیت، جا نمو کسانهی کمله زانستدا روجوون دملین: نیمه باومری دامزر او مان بههمر هممو (نمو نایتهانه) همیه که له لایمن پمرومردگار مانمویه و فسر مایشتی نموه، (لمر استیدا) بیجگه له خاومن بیر و ژیر مکان یاداومری و مرناگرن و بیرناکنموه (لمر قورئانه))

[سورة آل عمران: 7].

{فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ * جا نموانهی که له دلیندا لاری و لادان همیه، حمز له ححق و راستی ناکن، نموانه شوینی نم نایتهانه دکمون که مانای جزو جزو و فراوانیان همیه): : نموی لادان لملی همیه شوینی گومانهکان دکمویت بمهبستی هملگیر ساندنی فیتنه و ناوکوی و بمهبستی دورخستتموی خملکی له خوی گموره و نایتهانه.

خوای گموره بمهبستی خوی ویستی و ابو که نیمان و کوفر هعبیت،

{فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ} (٢) {فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ} واته: (جا همتانه بن باومرو همتانه باومردار)

[سورة التغابن: 2].

نموانهی حمز یان له کوفره پمویست دهن یو گومانانه و خویانی پیوه سمرقال دکمون و دور دکمونموه له ناین ونویژ و نیمانهکیان. بهلام نیماندار شوینی بلگهی جیگیر دکمویت که (أُمُّ الْكِتَابِ: بنچینه و بناغمت) ن سیمارت به دروستیتی ناین و پیمامکه، ونهگمر پرسیری سیمارت به شتیک هعبیت که لئی تیناکت؛ پرسیر سیمارمتی دکمت، بهلام نمو شتانهی لئی تیناکت سمرقالی ناکات له ناین ونویژ مکی.

تمنها نموانهی که نمخوشی لمدلیندا همیه نم گومانانه سمرقالیان دکمت و دوریان دمختموه له نایتهکیان،

{وَلْيَقُولِ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا ۗ كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ} (٣١) {وَلْيَقُولِ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا ۗ كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ} واته: (با نموانهی دل و دورونیان نمخوشه له دوروومکان و بی باومردان هر بو خویان قسه بکن و بلین: نیازی خوا چی به بم ژمارهیه؟ بو شویبه باسکرا خوا هر کسبکی بویت گومرای دکمت، هر

کسبیکشی بویت رینموییی دکمت)

[سورة المذثر: 31].

وله حکیماتی بوونی گومانهکان نمویه که نم گومانانه بهموانموه زانایان دناسرینموه لهانیی خودا، دهبینیت زانا وهلامی گومانهکان دمزانیت وبمه جیاوازی نمو دم دکمویت بهمورورد لهگمل خملکی ناسایی که قول نمبووتموه له ناین ونمخویندوو، بویه خوی گموره پلهی نموانه بمرز دکماتموه که زانستیان همیه.

هحق و راستی روون و ناشکرایه، بهلام دهبینت شتی گومانای و ناروون هعبیت چونکه بهموانموه جیاوازی ویزاردن دیته دی.

ریبازی خوی گموره له خولقینرومکانی بریتیه له تکلیف (نمرک پی سباردن)، وریبازی تکلیف همدیک حکیمتی لهپشتمویه، وبراوه نمو کسهیه که نموی دمیزانیت دمیکاته بلگه لسمر نموی شاراوه و ورده، وڈروا نمو کسهیه نمو شتمی سیمارمتی نازانیت کردوویتی به پمردمیک وریگر دمیت له بلگه هینانموه بمو شتانهی سیمارمتی دمزانیت.

30- بۆچی خوی گموره شهر و خراپهی دروستکردوه؟ یان بهمانایهکی تر: چۆن

مسولمان وهلامی : (دژبیژی -پارادوکس) ی خراپه بداتهوه؟

و: فیتنهی شهر و خراپه ؛ لهومیه گومرترین هوکاری نیلحاد بیت لمدیروودا.

{وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۚ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ} (١١) {وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۚ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ} واته: (همدیک له خملکی همیه تمنها له یهک حالمدئا خواپرسستی دکمت (نمویش نمو حالتمیه که دنیا بملی نمو بیت)، نمگمر تووشی خیزو خوشی بوو دلی پنی خزشه، خو نمگمر تووشی تاقیکردنمویهک هات، سواری سمری خزی دمیت و هملدگمرینموه، نا بمو حالتمهی دنیا و قیامت له دست خوی دمدا و زممرمعدی همدوو لایه و هر نموشه خسارتمعد و زممرمعدی روون و ناشکرا)

[سورة الحج: 11]

کسی وا همیه کوفر دکمت به خوی گموره بهموی فیتنه یان بهلا یان کارمساتیک که تووشی بووه.

ولیزمدا مولحد لهومیه پرسیر بکات: بۆچی شهر و خراپه همیه له بنچینهدا؟

وهلامهکه بهسادمی: چونکه نیمه موکلهمین -جیبهجیکردنی نمکه شهر عیهکانمان لسمره-.

نیمه لم ژیاندا له تاقیکردنموداین.

خوای گموره -سبحانه وتعالی- دهمر مویت:

{وَتَلْبُوكُم بِالسَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً} (٣٥) {وَتَلْبُوكُم بِالسَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً} واته: (بیگومان نیمه نبوه تاقی دکمینهوه بهشمر و ناخوشی و بهلاو بهخیزو خوشی و دارایی و توانایی)

[سورة الانبياء: 35].

خیز و شهر همیه چونکه تو موکلهمیت، و تکلیف مهبسته له بوونت.

ویسرومردگار دهمر مویت:

{الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ} (٢) {الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ}

واته: (هر نمو خوی مردن و ژیانی بهدیپنناوه، تا تاقیتان بکاتموه، کیتان کردموی چاکترو پهسندتره، هر نمویش زاتیکه بالادسته بهسمر بی

باومردان، وه لیخوشبووه له نیمانداران)

[سورة الملك: 2]

بوونی شهر و خراپه و به‌لا و فیتنه‌کان، له خودی خزیدا گهورترین بله‌گهیه له‌سه‌ر دروستیتنی بابتی ناین و هه‌له‌یی نیلحاد.

ئه‌گهر نه‌وه‌ی جیهانی ماددی بین نه‌وا ناتوانین له خیر و شهر تیبگه‌ین.

ئه‌گهر گهر دوون هه‌مووی بی مانا بوايه نه‌وا تینه‌دمگه‌یشتن له‌وه‌ی بی مانایه،³² چونکه به‌ینی تیروانینی نیلحادی ئیمه به‌ینی فرمانی ماددی توند هه‌له‌سوکوت ده‌که‌ین، و یاساکانی سروشت به‌سه‌ر ماندا جیه‌جی ده‌بیت، و بویه له‌م چوار چیه‌یه‌دا له‌مانای شهر تیناگه‌ین و مانای شهر نازانین چیه.

نایا نالۆزترین ئازهل ده‌زانیت دزبیزی شهر مانای چیه؟

تیبگه‌یشتن له‌مانای شهر نه‌وه‌یه که ئیمه نه‌وه‌ی ئهم جیهانه‌نین، و ئیمه له‌ شهر تیده‌گه‌ین له‌ بنه‌مای ترموه جگه له‌ بنه‌ما مادیه داروینییه بونگه‌راییه‌کان. ئیمه شوینکه‌وتوی بنه‌ما ئاسمانیه‌کانین، نه‌ک شوینکه‌وته‌ی شیوازی نیلحادی ماددی زمو‌ی بین، و ئهمه تا‌که راقه‌یه بۆ تیبگه‌یشتن له‌ شهر و خراپه. ئه‌گهر ئیمه موکه‌له‌ف بین که‌واته سروشتیه فیتنه و تاقی‌کردنه‌وه و به‌لا هه‌بیت؛ و سروشتیه که له‌ شهر تیبگه‌ین.

شهر و خراپه و هه‌ندیک نازار و توانای کردنی تاوان ئهمه داواکراوی سروشتی و سه‌رنج‌می سه‌رته‌لییه بۆ نازادی خواست -نیراده- و ته‌کلیدی خودایی.

بوونی شهر و خراپه و به‌لا و کارسات و شه‌هوت ئهمانه باشترین ده‌ده‌هینن له‌ ناخی مرو‌فی چاک و خراپترین ده‌ده‌هینن له‌ناخی مرو‌فی خراب. و حال‌ی مولحیده‌کان سه‌یره نکۆلی له‌ بوونی خو‌لقینه‌ر ده‌که‌ن به‌هۆی بوونی شهر موه، ئه‌وان ئهم لیکدانه‌یه ده‌که‌ن:

1- ئه‌گهر باوکیک خیزی بۆ کورمه‌کی بویت، بۆچی ده‌یه‌ویت ده‌رزیه‌کی نازارده‌ی لیبدریت دژی میکوربه‌کان؟

2- نازاریک هه‌بوو تووشی کورمه‌کی بوو له‌کاتی ده‌رزی لیدانه‌که‌دا؟

3- که‌واته باوککه‌که‌ بوونی نیه³³؟

نایا ئهمه شیکردنه‌وه‌یه‌کی ژیربیزییه -مه‌نئقیه-؟

پاشان سروشتیه که ئیمه سه‌هارت به‌ هه‌موو ورده‌کاریه‌کی حکیمته‌ی خودایی نه‌زانین له‌ خیر و شه‌ردا.

و خوای گه‌وره هه‌ندیک له‌ کردمه‌کانی خیزی- خضر- باسکردنه‌وه له‌گه‌ل موسا -علیه‌ السلام- ئه‌گهر چیش نه‌و کردمه‌وه قیول نا‌کرین و ره‌ت ده‌کرینه‌وه به‌شویه‌یه‌کی گشتی، به‌لام خیزی زوریان تیدا بوو، و چیرۆکی موسا و خیزی له‌ قورئاندا نه‌هاتوه ته‌نها و هه‌کو چیرۆک و گه‌یرانه‌وه، به‌له‌کو بۆ تیرامان و بیری‌کردنه‌وه‌یه و هه‌روه‌ها بۆ ده‌رخستنی که‌می زانستی مرو‌فه و بیریاردانی به‌هه‌له‌یه‌تی.

نه‌وه‌ی جیی سه‌رسورمانه له‌ بابتی شه‌ردا نه‌وه‌یه: ئه‌گهر شهر نه‌بوايه نه‌وا له‌ شوینه‌ ده‌ره‌نه‌چوویت که تیبدا له‌دایک بوویت!

و شارستانیه‌ت بوونی نه‌ده‌بوو و شار و کارگه و ماله‌کان دروست نه‌ده‌کران و خه‌لکی پێویستیان به‌وه نه‌بوو که کار بکه‌ن و خه‌لکی بیریان نه‌ده‌کرده‌وه له‌ رووبه‌ر بونه‌وه‌ی نه‌خۆشی یان چارسه‌رکردنی کیشه‌کان یان داهینانی بیری‌که‌یه‌ک بیه‌ته هۆی هینانی ئاسانکاری بۆ مرو‌فه‌کان!

و که‌س پێویستی به‌وه نه‌بوو له‌ شوینی له‌دایکبوونه‌وه بروت بۆ شوینیکی تر.

چونکه نه‌ شهر و نه‌ کیشه و نه‌ نارمه‌تی و نه‌ فیتنه و نه‌ خه‌فت هه‌یه بۆ نه‌وه‌ی به‌دوای چارسه‌رکردنیان بگه‌ریت!

بۆچی خۆی تووشی ماندوونیی و شه‌ونخونی و بیری‌کردنه‌وه و کارکردن بکات؟

شهر پێویستیه‌که که بوونی هه‌یه له‌م دونیایه‌دا!

بویه بیر بکه‌ر موه!

و ته‌قوای خوای گه‌وره بکه؛ چونکه تۆ موکه‌له‌فیت.

و زۆریک له‌ خه‌لکی کاتیک تووشی نارمه‌تی و فیتنه و شه‌ر ده‌ین؛ ده‌گه‌رینه‌وه بۆ لای خوای گه‌وره، و ده‌ین به‌ یه‌کێک له‌ پیاوچاکان -سبحان الله العظیم و بحمده-.

هه‌موو قه‌ده‌ره‌کانی خوای گه‌وره حکمه‌ت و خیزی تیدا به.

و ده‌بیت مسو‌لمان باوهری به‌ هه‌موو قه‌ده‌ره‌کانی خوای گه‌وره هه‌بیت، پێغه‌مه‌بر -صلی الله علیه و سلم- ده‌فه‌ر مویت:

«ئه‌گهر هه‌نده‌ی شاخی ئو‌خود ئالتونت هه‌بیت و له‌ پیناو خوای گه‌وره بیه‌خشیت ئه‌وا خوای گه‌وره لیتی قیول ناکات هه‌تاوه‌کو باوهر به‌ قه‌ده‌ر ده‌هینیت، و یزانیت نه‌وه‌ی تووشت بووه نه‌ده‌بوو تووشت نه‌بیت، و نه‌وه‌ی تووشت نه‌بووه نه‌ده‌بوو تووشت نه‌بیت، و نه‌وه‌ی له‌سه‌ر جگه له‌م نه‌م -بیروباره- به‌مریت ده‌هینته دۆز م‌خوه»³⁴.

قه‌ده‌ره‌کانی خوای گه‌وره له‌ خیر و شه‌ر و اجبه له‌سه‌ر مسو‌لمان پێی رازی بیت.

و هه‌موو قه‌ده‌ره‌کانی خوای گه‌وره خیره، ئه‌گهر چیش هه‌ندیک و دیار بیت که شهر و خراپه و ته‌نگانه و نازاره له‌رووکه‌شدا، به‌لام له‌کۆتاییدا خیزی گه‌وره و حکمه‌تی خودایی مزنی تیدا به.

31- نایا ناین بووه هۆکاری جه‌نگه ئاینیه‌کان که روویدا له‌سه‌ر زه‌وی له‌سه‌ر ده‌می‌ک له

سه‌رده‌مه‌کان؟

وه‌لام: مرو‌قابه‌تی هه‌زاران ساله له‌گه‌ل یاسا و شه‌ریعه‌ته‌کانی ته‌وحید -یه‌ک خوا په‌رستی- ژیاون، و چوار هه‌زار ساله له‌گه‌ل سی شه‌ریعه‌ته نیرا هه‌یمیه گه‌وره‌کان ده‌ژین، و ناین نوین سه‌رایه‌تی هه‌ر شه‌یه‌کی راسته‌وخۆی له‌سه‌ر ره‌گه‌زی مرو‌ف نه‌بووه، به‌له‌کو به‌ها ره‌وشته‌یه‌یه بالاکانی پێشکه‌ش به‌ مرو‌قابه‌تی کردوه که باوهردار و بیدین له‌سه‌ری کۆکن، و شارستانیه‌تی ره‌سه‌نی دامه‌زراندوه، له‌وانه‌یه بلین هه‌موو چاکه‌یه‌ک که له‌سه‌ر زه‌وی

هه‌یه به‌هۆی کاربگه‌ری نه‌و پێغه‌مه‌برانه‌یه که نیردراون بۆ گه‌له‌کان! ناین دادگاگانی له‌ هه‌زاران دۆسه‌یه رزگار کردوه، و له‌ سه‌رووی

هه‌موو شایانه‌وه ناین بناغه‌ی زانست و ره‌فتار و به‌هاکانی دانه‌وه به‌مه‌یه‌ستی بوونی مرو‌ف! ئه‌و و لاتانه‌ی یاسا و شه‌ریعه‌ته ته‌وحیده‌یه‌کانیان له‌ باره‌ش گر تروه، هه‌شتا هه‌مه‌چه‌شنی کلتوریان هه‌یه که نه‌یارمه‌کانیان هه‌شته‌وه و به‌نمیچی پاراستنی بۆیان دابینه‌کرد له‌چوارچیه‌ی یاسا و شه‌ریعه‌ته‌کانی ئاینه ته‌وحیده‌یه‌که، که‌چی له‌ لایه‌کی ترمه ته‌نها له‌ماوه‌ی یه‌ک سه‌ده‌دا که هه‌ندیک و لات نزی‌کبوونه‌وه له‌ نیلحاد؛ هه‌موو مرو‌قابه‌تی له‌ لیواری تیاچوون بوون له‌م سه‌ده‌یه‌دا! پاشان ئه‌و مو‌لحده‌نه‌ دین و باسی مه‌ترسی ناین ده‌که‌ن له‌سه‌ر مرو‌قابه‌تی! میژرووی مرو‌قابه‌تی هه‌رگیز هه‌ج مه‌نه‌نجیک

نه‌ده‌بووه و هه‌کو نیلحاد مه‌ترسیدار بیت، کۆمه‌له‌کۆژییه‌کانی گولاگ له‌ یه‌کێتی سو‌قیه‌تی پێشو له‌سه‌ر ده‌ستی لینینی مو‌لحیده‌بوو، و قه‌رکردنی که‌مینه نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان له‌ ئه‌لمانیای نازی، و له‌ناوبردنی چارمه‌کیک له‌ دانیشه‌توانی که‌مبۆدا له‌لایه‌ن مو‌لحید پۆل پۆت بوو، کوشتنی 52 ملیۆن چینی له‌ شو‌رشه‌ی رۆشنیری گه‌وره‌دا له‌سه‌ر ده‌ستی مو‌لحید ماو زیدۆنگ بوو، و سه‌ر هه‌لدانی کۆمه‌له‌ی میلیشیا مو‌لحیده‌کان له‌ ئه‌روپا که به‌ فرمی 42 هه‌زار

32. [C. S. Lewis].

33. کتیبی: أسس غائبه، م. أحمد حسن، مرکز دلائل. بتصرف].

34. صحیح سنن أبي داود : 4699].

جمله‌ها نومت هین که لهر وانگهی شارستانیته‌وه پیشکومتون به‌لام دورترین کسین له‌شهریعی خوی گه‌وره و ناین و وحیه‌کهی،
 {أُولَئِكَ يَسْبِرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا} (۹) {أُولَئِكَ يَسْبِرُوا
 فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا} واته: (نایا بسمه زویدا
 نه‌گه‌رون، تا ته‌ماشنا بکهن و سرنج بدن چیمان بسمه نه‌ه‌توانهی پیش نه‌ماندا هیناوه، له‌مان زور به‌هیزترو به‌دسه‌لات تر بوون، زویان
 ژیرمو زور دمکرد (واته دهیان کینا بو کشتوکال و کانزایان لی درده‌هینا) و ناودمانیان کردبو‌موه زیاتر له‌مان)
 [سورة الروم: 9].

پیشکومتی مادی و ده‌له‌مندی سامان بیوم نین بو نامازمکردن بو شونکومتوانی هقی و راستی،
 {فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُم مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ} (۸۳) {فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُم مِّنَ
 الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ} واته: (جاکاتیک که پیغمبر مکانیان به‌ه‌لگه و نیشانه‌ی ته‌واوه بو‌یان ره‌وانه کرا، له جیاتی نه‌وی باوه‌ریان
 پی به‌نین خو‌یان دلخوش کرد بی راده کهمی که له زانست و زانباری هه‌یانبو سر نه‌نجام هه‌ر شه‌ی خوا له‌سمرزاری پیغمبر اندا یخه‌ی
 پیگرتن و نه‌وی که نه‌وان گالته‌یان پیدمکرد دسته‌ی یخه‌یان بوو، وه‌توانندی)
 [سورة غافر: 83]

پیشکومتی مادی له خودی خویدا جیی ستایش نیه و هه‌روه‌ها جیی سرز نه‌شتیش نیه، به‌لکو ستایش دمکریت هینده‌ی په‌سندکردنی له‌لایهن وحی
 خوداییه‌وه، و هینده‌ی په‌یر موکردنی ناین تئیدا، و هینده‌ی سوود و مرگرتن لئی له نایندا، و هینده‌ی به‌کاریده‌هینیت له سوود گه‌یاندن به‌خه‌لکی
 و چاککردنی حال و کاروبار و گوزمرانیان له‌پیناوی خوی گه‌وره.
 نه‌مه پیشکومتی داواکراوه.

پیومری هه‌قیقی چاکترین له‌نیوان مره‌ه‌کان له‌پیشکومتی ماددیان نیه به‌لکو چاکترین مره‌ه‌کان نه‌وانهن که ته‌قوادرن و کردوه‌ی چاک ده‌کهن،
 و پیشکومتی مادی و مو نامزایک به‌کار دیت نه‌ک و مو مه‌بستیک، و مو نامزایک به‌کار دیت بو خزمه‌ت و سوود گه‌یاندن به‌خه‌لکی له‌پیناوی
 خوی گه‌وره.

بویه ده‌بینه پیشکومتی مادی که په‌سندکراوه له‌لایهن وحی خوداییه‌وه و نه‌میش تاکه پیشکومتی که قبولکراوه.
 و نه‌مه جینشین بوونی راسته‌قینه‌یه له‌سمر زه‌وی: جینشین بوون بو به‌ندایه‌ی الله، و جینشین بوون بو پاککردنه‌ی نیمانی بو هه‌موو لایهنه‌کانی ژیان،
 {الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ} (۴۱) {الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ
 أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ} واته: (نه‌وانه‌ی که نه‌گه‌ر په‌یادمان کردن له زویدا نو‌یز و
 دروشمه‌کانی به‌چاکری راده‌گرن، زمکاتیش به‌ته‌واوی دده‌ن، فرمان به‌چاکه ده‌کهن، قده‌غه له خراپه ده‌کهن، سر نه‌نجامی هه‌موو کاریکیش هه‌ر بو
 لای خوا ده‌گه‌رینه‌وه)
 [سورة الحج: 41]

و بزانه نه‌گه‌ر مسولمان نه‌و کاره بکات که له‌سمر به‌تی نه‌وا خوی گه‌وره هه‌موو هه‌کار مکانی خیز و ناسوودهی و پیشکومتی پیدمه‌خشیت له‌دونیدا،
 و زرگاری ده‌بیت و په‌لی په‌رز ده‌بیته‌وه له قیامته‌دا،
 {وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن
 بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا} (۵۵) {وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن
 قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا} واته: (خوا به‌لینی دنایه‌خش و ته‌واوی داوه
 به‌وانه‌ی باوه‌ریان هیناوه له نیوم کارو کردوه چاکه‌کانیان نه‌نجامداوه به راستی له نایندیه‌کی نزیکدا جینشین و په‌یادمان ده‌کات له و لاتدا هه‌روه‌ک
 چون نیامندارانی پیش نه‌مانی جینشین کردوه‌وه نه‌وی دین و نایه‌یان بو ده‌چسپینیت خوا خوی پیی رازیه، هه‌روه‌ها ترس و بیمیان بو دمگوریت به
 نارامی و هینمی، نه‌و کاته نیتر به ته‌واوی هه‌ر من ده‌په‌ستن و هه‌رگیز هه‌چ جوهر هاول و شه‌ریکیکم بو بریار ناده‌ن، نه‌وسا نه‌وه‌ی دواوی نه‌و
 په‌یاداریه بیباور بیت، نا نه‌و جوهر که‌سانه ناوانبارو له سنور دره‌چوون)
 [سورة النور: 55]

و کاتیک مسولمانان ناینه‌کیان په‌یرمو کرد ؛ پیشه‌وا بوون له ناین و دونیدا.
 له‌سمر دسته‌ی نه‌وان نیسلام شارستانیته‌کی پیشکش کرد به‌ریژیایی 1200 سال به‌ردوام بوون و نه‌میش درێژترین شارستانیته‌که به‌ردوام بوو
 به‌ی و هستان یان په‌چران له‌موه‌یدا.
 به‌هوی نیسلامه‌وه شارستانیته‌ی نیسلامی هاته‌دی.

و نه‌ها نه‌م ناینه شارستانیته‌ی دامه‌زراندوه.
 ناینه‌کانی تر شارستانیته‌کان باوشیان بو کردوه.
 شارستانیته‌ی رۆژئاوایی مسیحیته‌ی له‌خوگرت، و شارستانیته‌ی هیندی هیندوسیته‌ی له‌خوگرت.
 تاکه ناین که شارستانیته‌ی دامه‌زراد: ناینی نیسلامه.

کاتیک مسولمانان زانیا چی شتیکیان له‌سمره بو نه‌وه‌ی په‌بندی بن له ناینه‌کیان ؛ نه‌و کات بوو به پیشه‌وانی جیهان له‌روانگهی مادی و روحیه‌وه.
 و کاتیک نیسلام چوه نیو قوسته‌نتینه له‌سالی 1453 ز ، سه‌ده تاریکه‌کانی ناو‌راست له‌ئهورپا کۆتایی هات.
 میژووی کۆتایی هاتنی سه‌ده تاریکه‌کان سالی 1453 بوو، هه‌مان ساله که تئیدا نیسلام چوه نیو ئهورپا.
 هه‌ر که نیسلام چوه نیو ئهورپا نور و روشنایی زانست تئیدا دروشابه‌وه.
 وله کتیبخانه‌ی کۆنگریس له بنه‌چی هۆلی سه‌ره‌کی چهند باز نه‌یه‌ک نه‌خشینراون که نامازمن بو سه‌ر چاوه‌کانی پیشکومتی شارستانیته‌ی رۆژئاوایی،
 و نیسلام تاکه ناینه که له‌و حه‌وت باز نه‌یه‌دا ناوی هینراوه.
 نیسلام تاکه ناینه که ناوی هینراوه، له‌باسکردنی سه‌ر چاوه‌کانی زانسته سر و شتییه‌کان.

نیسلام: فیزیا ISLAM: PHYSICS

باز نه‌کانی تر ناوی و لاتنه‌کانی تئیدیه و نه‌وه‌ی پیشکشیان کردوه له پیشکومتی نه‌ده‌بی و هونه‌ری و زمانه‌وانی!

نیسلام زانستی پیشکش کردوه، و بعدریژایی 700 سال زانمی نیودولمئی بۆ زانستهکان : زمانى عمرى بووه. 36
هنگر موسلمانان چاک بن لهینداریدا نهوا ژيانى دونيايشيان چاک دهیبت.

33- بهرهمهکانی پرستی الله -سبحانه و تعالی- چين؟

مروّف به فیترومی خوی نانااست و رّوحی نارام نانیبت و نارمحهتی دلّی لاناجیت مهگر به پرستی الله نهیبت،
{الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ} واته: (نهمیش روو
(نهوانه‌ی باوریمان هینامو دل و دروونیان نارام دهیبت به قورنان و بهیامه‌کی خوی پروردگار، ناگادارین دل‌مکان: هر به قورنان و یادی خواو
(پاپه‌ندبوون به ناینه‌کیه‌وه) خوش دهبن و دمحه‌وینه‌وه)
[سورة الرعد: 28]

پرستن دهیبت هوی نارامی سینه و دلّ،
{وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرَكَ بِمَا يَقُولُونَ} * سویند به خوا نیه چاک ده‌زانین که به‌راستی دلّی تو تنگ
دهیبت بهی گوفتاره نابه‌جیهی که خوانناسان دهیلین (97)
{فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ} * (جا له ههمو کاتیکدا، به نایبیت له کاتی دلّ تنگیدا) ته‌سیحات و
سوپاس و ستایشی پروردگار بکه له ریزی سوژده به‌اندابه (98)
{وَاعْبُدْ رَبَّكَ} وَاَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ * به‌روامیش پروردگار به‌رسته همتا مردن به‌خت پنده‌گریت (نهوا کاته نیت به‌یکه جاری
زرگارت دهیبت له ههمو ناخوشیه‌کان) (99) (

[سورته الحجر]

پروردگار به‌رسته: بۆنه‌وهی دلّ و سینه‌ت نارام بیبت.

بۆیه دوو رکات به خشوع و بیرکردنه‌وه کاریگریان هیه له‌سه‌ر نه‌فسی مروّف که چنده‌ها کاتر منیر دانیشن بۆ نارامی دروونی نه‌م کاریگریه‌ی
نانیبت.

پرستن هۆکاره بۆ نارامی دروونی مروّف، و ههمو به‌کیک که دورره له یادی الله ؛ دلّ و سینه‌ی تنگ و نارمحه‌ته، دهیبت به‌روام هه‌لپه‌یه‌تی
بۆ دونیا نه تیر دهیبت و نه نارام دهیبت‌وه،

{وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا} (۱۲۴) {وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى} واته: (نهمیش روو
وهریکریت له به‌نامه و یادی من و پشتی تی بکات، بیگومان بۆ نه‌و جزره که‌سه‌نه ژیانیکی ترش و تال و ناخوش پیش دیت، له رۆژی قیامه‌تیشدا
به‌کویری هه‌سری ده‌کین..)

[سورته طه]

هر چنده مروّف رزقی فراوان بیبت به‌بی باور دلّ و سینه‌ی تنگ و نارام دهیبت، وله کبیرکیه‌کی توندایه که کوتایی نایبیت به‌رامهر نه‌زانراو
بۆیه به‌روام شله‌ژاو و نارامه.

په‌غه‌میه‌ر -صلی الله علیه وسلم- ده‌فرمویت: (هر که‌سیک سه‌رقالی تنه‌ها دونیا بیبت؛ نه‌وا خوی گه‌وره تووشی سه‌رلشنیواوی ده‌کات
له‌کاروبارمکانی، و هه‌ژاری ده‌خاته نیو چاوانیه‌وه، و هینده له‌دونیاوی ده‌سندده‌کویت که بۆی نووسراوه، و نه‌وه‌ی قیامت نیه‌تی بیبت ؛ نه‌وا خوی گه‌وره
کاروباری دامه‌رازو ده‌کات، و ده‌وله‌معه‌دی ده‌خاته نیو دلیه‌وه، و دنیا به‌ملکه‌چی بۆی دیت).³⁷

پرستن وا له مسولمان ده‌کات که ملکه‌چی دونیا نهیبت، و نازاد دهیبت.

و بۆیه نه‌و مسولمانه‌ی که خوی گه‌وره ده‌پرستیت به‌هه‌ق و راستی نه‌وه مروّفیکه که له مانای ژیان تیگه‌پشتوه، وله به‌های ژیان تیگه‌پشتوه،
و تیگه‌پشتوه مه‌به‌ستی بوونی چیه له‌م جیهانه‌دا، و تیده‌گات نه‌و له‌م ژبانده‌یه بۆ نه‌وه‌ی تا‌قی بکریته‌وه و پروردگاری به‌پرستیت به‌هه‌ق و راستی نه‌ک

بۆ نه‌وه‌ی له‌ده‌راوکی و شله‌ژان بژیت بی نه‌وه‌ی هیچ سوودیک هه‌بیت له‌ژبانی، خوی گه‌وره -سبحانه و تعالی- ده‌فرمویت:

{الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيُبْلُوَكُمْ أَكْبَحًا} (۲) {الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيُبْلُوَكُمْ أَكْبَحًا} واته: (هر نه‌و خوی مردن و ژبانی
به‌دیه‌ناره، تا تاقیتان بکاته‌وه، کیتان کرده‌وهی چاکترو په‌سندتروه)

[سورة الملك: 2].

34- نایا نامازه‌کانی ته‌سلیم و ملکه‌چبوون بۆ الله -سبحانه و تعالی- چیه؟ یان به‌شيووازیکی

تر: چۆن ده‌زانیت تو ته‌سلیم و ملکه‌چیت بۆ الله به‌شيوه‌یه‌کی ته‌واو و کامل؟

و: نیشانه‌کانی ملکه‌چی و ته‌سلیم بوون بۆ خوی گه‌وره چوارن، نه‌وانیش بریتین له:

به‌که‌م: به‌ندایه‌تی بۆ خوی گه‌وره له ههمو بچووک و گه‌رمیه‌ک له ژبانده‌دا، خوی گه‌وره ده‌فرمویت:

{قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ} (۱۶۲) {قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ} * (نه‌ی په‌غه‌میه‌ر ﷺ)
بلئی بیگومان نوپژ و (به‌ندایه‌تی) و قوربانی و ژبان و مردن هر بۆ خوی پروردگاری ههمو جیهانیانه (162)

لا شریک له³⁷ و بۆلک امرت و انا اول المسلمین (۱۶۳) { لا شریک له³⁷ و بۆلک امرت و انا اول المسلمین} * نه‌و زاته هیچ هاوه‌ل و هاوبه‌ش و شه‌ریکیکی
نیه و من به‌وه فرمانم پنداره و من به‌که‌م کسی موسولمانانم (163) (

[سورته الانعام].

{قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ} * (نه‌ی په‌غه‌میه‌ر ﷺ) بلئی بیگومان نوپژ و (به‌ندایه‌تی) و قوربانی و ژبان و مردن هر
بۆ خوی پروردگاری ههمو جیهانیانه) : ههمو کرده‌وه‌یک بۆ خوی گه‌وره ده‌که‌م، نوپژ ده‌که‌م بۆ الله، و گوپرایه‌ی دایک و باوکه ده‌م له‌پیناو

خوی گه‌وره، و فیز ده‌م بۆ نه‌وه‌ی سویند به‌خه‌لکی به‌گه‌م له‌پیناو خوی گه‌وره، و ده‌مخه‌م بۆ نه‌وه‌ی به‌هیز بم له‌بیانی و نه‌و کرده‌وانه نه‌نجام بده‌م که
خوی گه‌وره فرمائی په‌مکرده‌وه.

نهگهر خوای گهوره خوراکی چاک یان مالی جوان یان سهرکهوتن لهخویندن یان لهس ساغی یان کهسوکاری چاکی پییهخشیت ؛ نهوا دهبیت شوکر و سوپاسی خوای گهوره بکهیت.

ونهگهر مسولمان تووشی زیننیک بیت له نهخوشی یان همزاری یان بهلا و کارسات یان خهم وخهفمت، دهبیت لهسهر نهم زیانه نارام بگریت وداوای یارمعتی له خوای گهوره بکات، نهمه حالی مسولمانه تهسلیم و ملکهچی پهرومردگاریمتی -سبحانه وتعالی- .
هممو شتییک به قهدمری خوای گهوره -عز وجل- : لهس ساغی ونهخوشی ودهولمهندی و همزاری و هند هممو شتییک به قهدم و حکیمعتی خوای گهوریه، و مسولمان دهبیت رازی بیت به قهدمری خوای گهوره چونکه نهو لهسهری نوسییویعتی.

پهرومردگار -سبحانه وتعالی- دهفهرمویت:
{إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ} (٤٩) (إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ) واته: (بیگومان نیمه هممو شتییکمان بهئندانوه ونهخشه دیاریکراو دروست کردوه) [سورة القمر: 49].

وخوای گهوره دهفهرمویت:
{قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا} (٥١) {قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا} واته: (نهی پیغمهبر (صلی الله علیه وسلم) توش بلئی: همرگیز لهوه زیاترمان بو پیش نایمت جگلههوهی که خوا بوی نوسییوین (همرچیش بومان پیش دیت همر خیره بومان)) [سورة التوبة: 51]

تانهها نهوه دیته ریمان که خوای گهوره له قهدمردا بو نیمه دایناوه.

وپهرومردگار دهفهرمویت:
{وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ} (١٤٥) {وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ} واته: (هیچ کهسینیکیش نامریت مهگهر بهویستی خوا نهبیت) [سورتهی آل عمران: 145].

نهجملهکان خوای گهوره لهقهدمردا نوسییویعتی.
وهموو شتییک لهگهر دوندا روودهدات وهموو گهر دپلههیک دیت ودمروات له جیهاندا وهموو رووداویک، به زانست و بیست وقهدم و حکیمعتی خوای گهوره روودهدات.

پهرومردگار مان -سبحانه وتعالی- دهفهرمویت:
{وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ قَدْرًا تَقْدِيرًا} (٢) {وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ قَدْرًا تَقْدِيرًا} واته: (هممو شتیکی دروستکردوه به ئندانوه و قعباره و شیوه و تام و بون و رنگ و جیاوازی همهه جور... هند، نهخشه رییک و پیکی بو همموو شتییک داناهه (به شیوههیک که پیوستیهکانی ئادهمیزاد دابین بکهمن و له خزمنیدا بن))

[سورة الفرقان: 2]،

خوای گهوره -سبحانه وتعالی- همموو شتیکی خولقاندوه وه قهدمردا نوسییویعتی، ونهوهی خوای گهوره ویستی لهسهر بیت ؛ روودهدات، ونهوهی ویستی لهسهر نهبیت ؛ روونادات.

من وهکو مسولمانیک داواکراوه لیم که تهسلیم و ملکهچی همموو قهدمردا مکانی خوای گهوره بم -عز وجل- .
بهم شیوهه مرؤف مسولمان دهبیت و ملکهچ دهبیت بو الله.

وله کوتاییدا ! چون بيم به مسولمان و بيمه نیو ناینی نیسلامهوه؟

نیسلام ناینی الله په بو همموو مرؤفایعتی، خوای گهوره دهفهرمویت:

{إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ} (١٩) (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ) واته: (ناینی راست لای خوای گهوره نیسلامه) [سورة آل عمران].

نیسلام تاکه ناینه که خوای گهوره قبولی دهکات و لهلای نهو زاته پهسندده، وهیچ ناینیکی تر قبول ناکات،
{وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ} (٨٥) {وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ} واته: (و هر کهسینک ناینیکی تر پهیرهو بکات جگه له نیسلام همرگیز لئی قبول ناکریت له قیامهتیشدا له دوراومکان دهبیت) [سورتهی آل عمران: 85].

بویه دهبیت همموو مرؤفیک مسولمان بوون و نیسلامعتی خوی رابگهیمتیت.

چونکه نیسلام هوکاری رزگار بوونه له دوزخ و هوکاره بو بهدمستهینانی رهامندی خوای گهوره وبههشت.
وهاتنه نیو نیسلام نیعمهتیکه له گهور مترین نیعمهتیکان، بهلکو گهور مترین نیعمهته وگرنگترین شته له بوونندا.
و نیسلامعتی لهراستیدا گهر انهمیه بو فیترت و نهقل.

وهاتنه نیو نیسلام زور ناسانه و پیویستی به ریورسم و شتی فهرمی نیه، بهلکو تنهها لهسهر مرؤفه که شایهتمان بلنیت: (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله).

وبهم شیوهه دهبیته مسولمان.

پاشان نهوهی داواکراوه له ناینی نیسلامدا پهیرهوی دهکات.

ورینموینی دهکه به سمیرکردنی مالپهری نیسلام هاوس (دار الإسلام)، وهمریهکیک بهپیی زمانهکهی، بوئنهوهی مسولمانی نوئ بزانییت چون ناینی نیسلام پهیرهو بکات.

بهستهری مالپهرهکه: <https://islamhouse.com/ar/>

